ВУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 184 (8404)
АВГУСТЫН 6
ВТОРНИК
1957 он

Сэн 20 мүнгэн.

МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

Таряа хуряалгада бэлэдхэлые удааруулхагүй

Республикымнай колхозууд болон совхозуудай полинууд дээрэ таряа талханай ургаса нёдондонойхиһоо тараа байса һайн. Баруун урда аймагуудта, илангаяа Кударын, Бичурын колхозуудай шэниисэ, хара таряан сэсэгээ гүбеэд, эдеэшэжэ байнхай.

Тиин таряа хуряалга газаа орожо ерэбэ. Мүнөө жэлэй ургаса хуряалгын хүдэлмэри хэзээ хэзээнэйхиһээ харюусалгатай үедэ, совет арадай агууехэ Октябриин социалистическэ революциин 40 жэлэй ойе ажалай амжалтаар угтаха гэжэ шарбайн оролдожо байһан сагта үнгэрхэнь гээшэ. Тиимэһээ ургаса хуряалгын хүдэлмэриие богони болзорто, һайн шанартайгаар үнгэргэхэ, Эхэ орондоо хүдөө ажахын продуктнуудые тушааха түсэбөө болзорһоонь урид дүүргэхэ гээшэ республикын партийна советскэ, профсоюзна болон комсомольско организацинуудай, колхозуудай, МТС-үүд болон совхозуудай хүдэлмэрилэгшэдэй, хүдөө ажахын бүхы хүдэлмэрилэгшэдэй нангин уялга, нэрэ хүндын хэрэг мүн.

Ургаса хуряалгын хүдэлмэриие амжалтатайгаар үнгэргэхын түлөө тэрээндэ һайса бэлэдхэхэ хэрэгтэй гэжэ юм гэжэ мэдээжэ. Энээниие ойлгоһон, мүнөө жэлэй ургаса хуряалгын хүдэлмэриин онсо харюусалгатайень мэдэрһэн хүтэлбэрилэгшэд таряа хуряалгадаа хүсэд бэлэдхээд, мүнөө жэжэ божо дутагдалнуудаа усадхажа байнхай.

Таряа хуряалгада Түнхэнэй аймагай Хрущевой нэрэмжэтэ колхоз гэшээтэ һайнаар бэлэдхээ. Энэ колхоз машина зэмсэгүүдээ, мори тэрэгээ, автомашинануудаа бэлэдхэхынгээ хажуугаар, таряанай склад, таряа хатааха, сэбэрлэхэ тогуудаа, тэндэхи түхеэрэлгэнүүдээ һайса заһабарилһан байха юм. Нёдондонойнгоо дүй дүршэлые хараадаа абажа шэниисэ, хара таряанайнгаа эхэнхиие амяарлан хуряаха гэжэ шиидхэнхэй. Хуряалгын бүхы машина техникые һаадгүйгөөр хүдэлгэжэ, таряа хуряалгые тон богони болзорто дүүргэхэ, гектар бүриһөө 12 центнерһээ бага бэшэ ургаса хуряажа абаха гэһэн зорилго урдаа табяа.

Энэ жэлэй ургаса хуряалгада Яруунын совхоз муу бэшээр бэлэдхэжэ байнхай. Совхозой дирекци, партийна эхин организаци гол анхаралаа мүнөө жэл таряа хатааха, сэбэрлэхэ хэрэгтэ хандуулаа. Совхоздо хамтадаа душэ гаран комбайн тоологдоно, мүн лафетнэ жатканууд бии. Эдэ машинануудые һаадгүйгөөр хүдэлгэхын түлөө ток дээрэ ороһон таряае гутаангүйгөөр тэрэ үдэртэнь сэбэрлэжэ хатааха хэрэгтэй ха юм. Тиимэһээ Яруунын совхозойхид таряанайгаа тогуудые үргэдхөө. Мүнөө тэндэхи хүдэлмэриие хүсэдөөр оньһожоруулжа байнхай. Мүн лэ энэ совхоз шэниисэ болон хара таряанайнгаа эхэнхиие амяарлан хуряахаар, хуряалгын хүдэлмэриие хахад һара соо үнгэргэхөөр шиидэнхэй.

Тиигэбэшье, республикын олохон колхозууд, совхозууд, хуряалгадаа хүсэд бэлэдхээгүй, илангаяа ороо һо таряа хатааха, сэбэрлэхэ тогуудаа һайса заһабарилаагүй, тэндэхи ажал ехэтэй хүдэлмэриие оньһожоруулха тушаа юушье хээгүй байха юм. Жэшээнь, Яруунын аймагай Нарһатын МТС, тэрэнэй харьяата колхозууд таряа хуряалгадаа муугаар бэлэдхэнэ. МТС-эй хүтэлбэрилэгшэд (директор нүхэр Жалсанов) мүнөө хүрэтэр ургаса хуряалгынгаа түсэб табяагүй, энэ жэлдэ амяарлан хуряалга хэрэглэхэ гү, али үгы гэжэ хооһон шашалдаа хэжэ, хайран сагаа үнгэргэжэ байна. МТС-тэнь комбайнернууд болон тэрэнэй туһалагшад болохо душөөд хүн дуталдана. Таряа сэбэрлэхэ машинануудта, лафетнэ жаткануудта хүдэлхэ мэргэжэлтэй хүнүүд тон үсөөн. Мүн эндэхи колхозуудта таряа хатааха, сэбэрлэхэ тогууд хомор. Жэшээнь «Путь социализма» колхоздо үдэртөө, мянган центнер орооһо сэбэрлэхэ, хатаахын түлөө табан ток хэрэгтэй байгаа һаа, эндэ оройдоол нэгэ муухан ток бии юм. Лафетнэ жаткануудые һүни хүдэлгэхэ түхеэрэлгэнүүд бэлэдхэгдэнэгүй.

Иимэ баримтанууд гансахан Яруунын аймагта үзэгдэнэ бэшэ, мүн бусадшье аймагуудаар ушарна. Тиимэһээ ургаса хуряалгада бэлэдхэлэй хүдэлмэриие удаарууланагүй, тэрээндэ бии байһан дутагдалнуудые дары усадхаха гээшэ колхозуудай, МТС-үүдэй, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэдэй хойшолуулагдашагүй зорилго болоно.

КПСС-эй айкомууд, тэрэнэй инструкторска группанууд, аймгүйсэдкомууд ургаса хуряалгада бэлэдхэлэй хүдэлмэриие онсо хиналтада абажа, тэрэниие ойрын үдэрнүүдтэ дүүргүүлхэ ёһотой. Тиимын түлөө августын 10 болотор бүхы колхоз, МТС болон совхозуудай хоорондо харилсан шалгалта эмхидхэжэ, тэрэнэй дүнгүүдые зүбшэн хэлсээд, хуряалгада бэлэдхэлэй дутагдалнуудые усадхаха тушаа эрид шанга хэмжээ абаха шухала.

Тиихэ зуураа, хуряалгын машинануудые зерноуловительнуудаар хангаха, комбайн бүхэниие солоомо, мэхиинэ суглуулха заводской тэргэтэй болгохо хэрэгтэ онсо анхарал табигдаха зэргэтэй. Энэ үе соо хуряалгын түсэбые табижа дүүргээд, тэрэниие баталха хэрэгтэй. Тиихэдээ энэ жэлдэ шадаал һаа, таряалангай ехэнхи хубиие амяарлан хуряахаар хараалха шухала. Мүн эдэ үдэрнүүдтэ колхоз, МТС, совхоз бүридэ хуряалгын машинануудта, таряа сэбэрлэхэ, хатааха түхеэрэлгэнүүдтэ хүдэлхэ мэргэжэл ехэтэй хүнүүдые томилхо ёһотой. Илангаяа таряанай тогууд үргэдхэгдэхэ, тэндэхи ажал ехэтэй хүдэлмэри али болохоор оньһожоруулагдаха зэргэтэй.

Колхозуудай, совхозуудай, МТС-үүдэй партийна эхин организацинууд хуряалга дээрэ хүдэлхэ хүнүүдые зохид һайн байра байдалаар ханган, тэдэнэй дунда социалистическэ мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ, тэдэнэй культурна эрилтэнүүдые хангаха тушаа эрид хэмжээнүүдые абаха уялгатай.

ҮБҺЭ ТЭЖЭЭЛ ЕХЭЭР БЭЛДЭЭ ҺАА,—ҺҮ, ТОҺО, МЯХА, НООҺО ЕХЭЭР АБАХАБДИ

★ ★

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Улан-Удын медицинскэ училищиин II-дохи, III-дахи, курсануудай студентнүүд—З. Кауцкая, Н. Дубровская, К. Трифонова, Л. Густова, Л. Корытова, В. Свистунова гэгшэд комсомолой путевко абаад, Иволгын аймагай колхозуудта үбһэ, таряа хуряалгын үедэ хүдэлхэеэ ошохоёо байна.

А. Кочергинэй фото.

Эмхитэй ажал

Үбһэшэд үдэшын боро хараанаар хүдэлмэриһөө бусажа, сайлаад үглөөгүүр болотор амарна. Тииһээр байтар тоо бүридхэлшэ үнгэрһэн үдэр хэнэй хэды шэнээн хүдэлмэри хэһые гаргажа, показателиин доскада бэшэнэ.

Үбһэ сабшалга, тармалгаар, бухал табилгаар, һүри хаялгаар хэнэй илажа, ямар үрэ дүн туйлаһые үбһэшэд бултадаа һонирхоно.

— Июлиин гарахатай хамта үбһэндэ ороо һэмди. Ильхиин голой намаг газарые гараар сабшажа абаабди. Тэндэ зуугаад гектар газар сабшагдаа. Горьтойхоншье үбһэн абтаа гээшэ, — гэжэ бригадир Дагба Нимаев хэлээд, саашань иигэжэ хөөрэнэ· Дунда хүлдэ 300 гаран гектар сабшалан бии. Шадаал һаа нёдондо жэлэйхиһээ ехэ үбһэ эндэһээ абаха байхабди. Тиихэдэ Хуурай Зуухын үбһэшэн яһала һайнаар ажаллажа байна.

— Зарим үбһэшэд эхилхэһээ хойшо ходо нормоёо дүүргэжэ ябана. Харыт! 56 гар хажууршан cooһoo Дашижамса Нимбуев намаг, уһанда абтадаг газарта үдэрэй 35 соото гараар сабшахын орондо 0,80—1,0 гектар хүрэтэр сабшана. Тиихэдэ гар хажууршад нүхэд Дагба Дамбаев, Василий Прохоров болон бусад 50—80 соотонуудые сабшаад лэ байдаг,—гэжэ тоо бүридхэлшэ хэлэнэ.

— Орой боложо байна. Үглөө үдэшэ нүүдэл кино уряад байнабди. Шэнэ картина асарха байха. Иигээд лэ амаржа унтая,—гээд бригадир Нимаев отог руугаа орошобо.

...Үглөөнэй 5 час дүтэлнэ. Туяа гэрэлээ дэлгэһээр наран хадын саанаһаа бултайна. Тогоошон эхэнэр сай уһаяа бусалгажа сүлөөгүй ажаллана. Уданшьегүй, «үбһэшэд бодогты!» гэжэ тогоошоной оог һүхиргөө табихань дуулдаба. Отог соо унтажа байһан үбһэшэд «зүгын гэрэй хахарһандал» адли шаг шууяан боложо, яаралаар бодожо, нюураа угаана, үглөөнэй эдеэ барина. Удаанһье саг үнгэрбэгүй, олон хүнүүд хажуураа үргэлһөөр ажалдаа гарана. Мүн тракторна агрегат, морин косилкануудшье тэрэ дары хүдэлмэридөө гараба.

Наранай тээ дээрэ гараад байхада, арбаад час багта үглөөнэй оролгодо оролгон болобо. Энэ үедэ үдэрөөр ябадаг үнеэшэн һамгад үбһэндэ ерэбэ. Эдэнэр бухалшье табяа һаа, гарааршье үбһэ сабшаа һаа өөрэгүй үдэрэйнгөө нормые хододоол үлүүлэн дүүргэнэ. Жэшээлхэдэ, һаалишад Балжима Сультимова, Пагма Дымчикова, Дулмажап Дондокова болон бусад гар хажуураар намагтай уһатай газарта 25 соото гараар сабшахын орондо 50 соото сабшана.

Иигэжэ үбһэ хуряалгын халуун хүдэлмэриин үдэр Хэжэнгын аймагай Энгельсын нэрэмжэтэ колхоздо эхилдэг байна. Тус колхоз үнгэрэгшэ жэлдэ ниитынгээ малда дүүрэн хүрэхэ үбһэ тэжээл бэлэдхэһэн байгаа. Үшөө хабарай хүйтэн харалган һалхинда хүршэ колхозуудайнгаа үбһэ тэжээлээр дутажа, шахардуу байдалай тохёолдоходонь, энэ колхозойхид хэдэн зуун центнер үбһэ, зеленко үгэжэ, ехээр туһалһан байгаа. Мүнөөшье жэлдэ энэ колхоз үбһэ эмхитэйгээр хуряажа байна.

Д. Доржиев.

★ ★

Үбһэшэдэй мүрысөөн

Зоной хэлсэдэгээр, наран «шанха дээрэ» ерэжэ, шангааршье шараха гээшэнь аргагүй. Тэрэ саанаа һалхигүй, бүгшэм халуун. Теэд энэ үдэр үбһэ тармахада тон таарамжатай байжа, үбһэшэд халууниие халуун гэнгүй, үрдилдэжэ, хабархалдажа байгаад ажаллана. Хүн бүхэн доро дороо хүдэлмэритэй, зарим нэгэниинь тармана, нүгөө зарьманиинь бухал табина, арбаад наһанай үхибүүд эрьехэдээ ехэл хүхюутэйгөөр оодоргoлдожо байгаад морёор бухал шэрэнэ. Иимэ халуунда сомоо хаяжа байгаашад бүришье һаа абиртана ёһотой. Найман дээрэ һуури татаад хахад бухалаар гэхэдэ хамаагүй, балам баламаар асалжа байһан хоёр шиираг шамбай янзын, хури улаан хүбүүдэй нюрганай хотогор, шэлэ хүзүүн руу үбһэнэй хогтой холилдоһон хүлһэн эжэлүүдгүй гоожоно. Теэд тэдэнэй нэгэ жаашье һаалидаха арганьгүй, сомоо тойроод бухалнууд асарагдажал байна.

Энэ үедэ колхозой комплексно хоёрдохи бригадын гэр байрануудай урда үзүүрээр «ГАЗ-69» маркын машина гаража, үбһэ һүрилжэ байһан газар тээшэ шэглээд ерэбэ. «Нөөхиднай», «комиссархимнай» гэлдэжэ байгаад хүнүүд доро дороо һэмээхэнээр шэбэнэлдэжэ захалшана. Нээрээшье, колхозой нэгэдэхи комплексно бригадаһаа хүнүүдые абаад колхозой партийна организациин секретарь нүхэр Доржиев мүрысөөнэй дүн, хүдэлмэриин шанар шалгахаяа хүрэжэ ерэһэн байгаа.

— Сайн байна, хүбүүд!—гэлдэжэ ерэгшэд амаршалаад, шэнэ һонинууд тухай асууна. Мүн эндэ ажаллажа байгшадшье түр зуура хүдэлмэреэ орхижо, айлшадтаяа хөөрэлдэнэ.

— Зай, Василий, үглөөнэй шүүдэр соо үбһэ гээшые горьтойхоноор унагаагаад, үдэ болоходо үбһэ сохможо, һахы һалаг боложо байна гүбди?—гэжэ партийна организациин секретарь сомоо хаяжа байһан хүбүүдэй нэгэндэ хандана.

— Тиигдэнэл гээшэ ааб даа,—гэжэ хүбүүн энеэбхилэн харюусаба.

Василий Бадмацыренов үбһэ хуряалгын эхилһэнһээ хойшо үдэрэйнгөө даалгабариие хододоо холо үлүүлэн дүүргэжэ ябанхай. Һүүлэй үедэ Иволгын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхоздо үбһэ хуряалгада ябажа байһан колхозникууд болон механизаторнуудай дунда социалистическэ мүрысөөн үргэнөөр дэлгэржэ, Василий үдэрэйнгөө нормые 170—200 процент хүрэтэр дүүргэжэ байдаг болоо. Үдэр соо бута болдогтой, уһа намагтай газарта 35 соото газарай үбһэ сабшаха аад, 60—70 соото сабшана. Мүн сомоо хаяхадаашье эрхим ажалай жэшээ харуулжа, нормоёо ходо шанар һайнтайгаар үлүүлэн дүүргэжэ байдаг.

Үбһэшэдэй нэгэ звеное даажа байгаад нэгэдэхи комплексно бригадаһаа комиссиин гэшүүн боложо шалгалта хэлсэхэеэ ерэһэн республикын эрхим бүхэ Чимит Галсанов залуу хүбүүнэй балсан, шэлэ хүзүүень барисагаан, наадажа угзараадшье үзэнэ. Теэд хүбүүн шангаалдаад балайшье абтажа үгэбэгүй.

— Нэгэдэхи бригадынхиднай мүрысөөндөө ажалаараа ахигдаад, хүсөөрөө абаха һанаатай гү даа?—гэжэ эндэ байгаашадай нэгэнэй хадхаляатайханаар хэлээдхихэдэ, хүнүүд дарья табилдан энеэлдэшэнэ.

Комиссяар ерээшэд сабшалан дээгүүр нилээд удаахан саг соо ябажа хараад, шалгаад, хүнүүдээр хөөрэлдөөд бусаа һэн. Тиигээд колхозой комплексно хоёр бригадын дунда дэлгэрһэн мүрысөөндэ нүхэр Доржиевай даажа байдаг хоёрдохи бригадынхид илажа гараа гэжэ тодоруулагдаа. Тиин, энэ бригадынхид колхозой правлени болон партийна эхин организациин дамжуулгын Улаан тугые нэгэ тарган эрье шантайгаар абаха болоо. Энэ бригадынхид июлиин 20-доор үбһэндөө ороод, мүнөө 300-аад гектар газарай үбһэ сабшажа, 800 гаран бухалтай болоод, ехэнхииень сомоод байна. Сабшалга, тармалга хоёрой хоорондо забһар гаргагдангүй, үбһэн шанар һайнтайгаар абгана.

Эндэ Василий Бадмацыреновһээ гадна, үдэрэйнгөө нормые шанар һайнтайгаар үлүүлэн дүүргэдэг хүнүүд олон. Жэшээлхэдэ, Даба Санжиевич Цындеев үдэрэйнгөө даалгабариие хододоо 170—190 процент дүүргэдэг байна. Энэ бригадада һургуулиин үхибүүд олон. Тэдэнэй дунда Сергей Эрдынеев, Владимир Доржиев, Цындема Шарапова, Татьяна Эрдынеева гэгшэд оролдосотойгоор ажаллажа, нормоёо байһал үдэр бүри шанар һайнтайгаар үлүүлэн дүүргэжэ байдаг.

— Мүнөө жэл манай эндэ ган гасуур боложо, үбһэ таряанаймнай ургаса һүрхэй бэшэ. Тиимэһээ асашье үбһэ үлөөнгүй сабшалангайнгаа ургасые саг болзортонь һайнаар хуряажа абахын түлөө бүхы оролдосоёо гаргажа байна гээшэбди,—гэжэ партийна организациин секретарь Василий Доржиев хөөрэнэ.

Иигэжэ Иволгын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой хоёрдохи бригадын үбһэшэд эрэхэ үбэлжэлгын үедэ малдаа бардам хүрэхэ үбһэ тэжээл бэлдэжэ абахын түлөө социалистическэ мүрысөөгөө дэлгэрүүлэн, хүсэ шадалаа гамнангүй ажаллажа байна.

Д. Цыренжапов, манай корр.

„СССР дотор гэр байрын барилга хүгжөөхэ тухай" КПСС-эй ЦК-гэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолые республикымнай ажалшад һайшаана

★ ★ ★

Ажаһуудалнай улам һайжарха

«СССР дотор гэр байрын барилга хүгжөөхэ тухай» КПСС-эй ЦК-гэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоол советскэ хүнүүдээр һайшаан дэмжэгдэбэ. Энэ тогтоол хадаа манай парти, правительствын КПСС-эй түүхэтэ XX съездын шиидхэбэриие бэелүүлэн, ажалшадайнгаа ажана байдалые улам саашадань һайжаруулхын түлөө эрид шууд тэмсэжэ байһаниие үшөө дахин гэршэлэн харуулба.

Советскэ жэлнүүдэй үедэ промышленна ехэ барилгануудһаа гэр байрануудай барилга гээгдэжэ ябаа гэжэ тогтоол соо тон зүбөөр хэлэгдэнэ. Мүнөө ойрын 10—12 жэлэй турша дотор гэр байрын асуудалаар ажалшадай эрилтые гүйсэд хангаха зорилго табигдаба. Улан-Удын паровозо-вагонно завод республикымнай эгээл томо предприятинуудай нэгэн болоно. Эндэ хэдэн мянган хүдэлмэришэд ажалладаг. Барилгын хүдэлмэриин багаар эрхилэгдэдэг дээрэһээ олон хүдэлмэришэд гэр байраар дуталдана.

Өөһэдынгөө хүсөөр өөһэдтөө байрын гэрнүүдые бариха үүсхэлые заводоймнай хүдэлмэришэд үргэнөөр дэмжэжэ байна. «Аршан» болон бусад поселогуудта хоёр квартиратай стандартна гэрнүүд удаа дараалан бодожо байна. Түрүүшын хэдэн тиимэ гэр ашаглалгада һаяхан оруулагдаа. Тэдэ гэрнүүдтэ хүдэлмэришэдэй 6 ехэ бүлэ нүүжэ оронхой. Заводоймнай модельнэ цехын хүдэлмэришэд өөһэдтөө барижа байһан гэрнүүдээ ойрын үдэрнүүдтэ дүүргэжэ, тус бүридөө хоёр квартиратай 8 гэртэ 16 бүлые нүүлгэхэеэ байна.

Тэрэшэлэн манай механическа цехын хүдэлмэрилэгшэд өөһэдтөө хэдэн гэрнүүдые барижа байна. Тэдэ гэрнүүдэй барилгада бишье хабаадалсажа, хэдэн үдэр удаагуур хүдэлмэрилөөб. Хүдэлмэришэд нүхэд Соболев, Данилушкин, Гарипова болон бусад илангаяа һайнаар хүдэлмэрилжэ, даалгабаряа холо үлүүлэн дүүргэнэ. Манай цехынхидтэ үшөө хоёр гэрэй һуури үгтөө. Мүнөө тэндэ фундамент табигдажа дүүргэгдэнхэй.

Хүдэлмэришэдэй гэрнүүдые барилга бүхыдөө энэ зэргээр ябуулагдажа байбашье, дутагдалнууд олон гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. КПСС-эй ЦК-гэй, ССР Союзай Министрнүүдэй Соведэй энэ тогтоолые бэелүүлэн, заводой хүтэлбэрилэгшэд барилгада анхаралаа бүри ехээр хандуулха зэргэтэй. Тиигэжэ барилгын хэрэгсэлээр дуталдаха ушарые усадхаха, машина болон бусад техникэ олоор үгэхэ тон шухала болоно. Энэ тогтоолые дүүргэхын түлөө шангаар тэмсэхэдээ ажаһуудалаа улам һайжаруулха байнабди.

Д. Дармаев, ПВЗ-гэй механическа цехын түмэр харуулдагша.

★

Угаа ехээр баясаба

«Бурмонголстрой» трестын предприятинуудта «СССР дотор гэр байрын барилга хүгжөөхэ тухай» КПСС-эй ЦК-гэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоол зүбшэн хэлсэгдэжэ эхилбэ. Трестын барилгын участогуудые худхамал шабараар хангадаг цехын хүдэлмэришэдэй дунда агитатор нүхэр Чебунина тус тогтоолые уншажа үгэбэ.

— Байрын гэрнүүдые бүхөөр. һайнаар барихын тулада нэн түрүүн шанар һайнтай шабар худхаха ёһотойбди,—гэжэ цехын начальник нүхэр Беспалов хэлэбэ.— Тэрэнэй тулада худхадаг шабартаа цемент, эльһэ гэхэ мэтыень нормын ёһоор хэхэ хэрэгтэй. Мүнөө гэр байрын барилгые хүгжөөхэ талаар парти, правительствынгаа тогтоолдо харюу болгон, Октябриин һайндэрэй хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөндэ бүри эдэбхитэйгээр хабаадалсаха болонобди. Ойрын үдэрнүүдтэ хүдэлмэридөө байһан дутагдалнуудые усадхажа, трестынгээ барилгын участогуудые шабараар хүсэд хангахые оролдоё.

В. Филиппов.

⸻

Германска Демократическа Республикын газар дээрэ Советскэ сэрэгэй саг зуура байһан тушаа холбоотой эрхэ түлөөлэлгын асуудалнуудаар бэе бэедээ туһаламжа үзүүлхэ тухай СССР-эй Правительство болон ГДР-эй Правительствын хоорондо хэгдэһэн хөөрэлдөөн, баталагдаһан хэлсээн тухай коммюнике

Германска Демократическа Республикын газар дээрэ советскэ сэрэгэй саг зуура байһан тушаа асуудалаар СССР-эй Правительство болон ГДР-эй Правительство 1957 оной мартын 12-ой Хэлсээнэй үндэһөөр Берлин городто хөөрэлдөө хэбэ. Германска Демократическа Республикын газар дээрэ Советскэ сэрэгэй саг зуура байһантай дашарамдуулан, бэе бэедээ эрхэ түлөөлэлгын талаар туһаламжа үзүүлжэ байха тухай асуудал энэ хөөрэлдөөнэй үедэ зүбшэгдөө.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи Юридическэ комиссиин түрүүлэгшын орлогшо В. Н. Суходрев гэгшэ советскэ делегациие, ГДР-эй Юстициин министерствын главна таһагые даагша доктор Г. Остманн ГДР-эй Правительствын делегациие толгойлоо.

Хани барисаанай, үгэеэ хүсэд ойлголсолгын оршон байдалда үнгэргэн хөөрэлдөөнэй үедэ Германска Демократическа Республикын бээз даанхай, эрхэ сүлөөтэ байдалые багаханааршье дайраагүй, хүндэлһэн Хэлсээн хэгдэбэ.

1957 оной августын 2-то хоёр делегациин хүтэлбэрилэгшэд энэ Хэлсээндэ гараа табяа.

Сирийн Республикын Правительственна делегаци СССР-тэ айлшалжа байна

Сирийн Республикын Правительственна делегаци Советскэ Союзаар айлшалһанайнгаа һүүлээр августын 4-дэ Москва бусажа ерээ. Сирийн Республикын гүрэнэй министр, национальна оборонын министр Халед Азем энэ делегациие толгойлно.

(ТАСС).

Социалистическэ уялгануудаа ямараар дүүргэжэ байнат?

Мал ажалай продуктнуудай хүн бүхэндэ хүртэсын талаар США-е ойрын жэлнүүдтэ хүсэхэ зорилгоёо амжалтатайгаар дүүргэхэ

* * *

Зориһондоо хүрэхын түлөө тэмсэхэ хэрэгтэй

Мяха, һү, тоһоной хүн бүхэндэ хүртэсын талаар Америкын Холбоото Штадуудые ойрын жэлнүүдтэ хүсэхэ тухай партиин табиһан зорилготой танилсаад байхадаа, Мухаршэбэрэй аймагай Калининай нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд 1957 ондо дээшэлүүлэгдэһэн уялга абаа һэн. Тиигэжэ хүдөө ажахын продуктнуудые ехээр абадаг болохо гэжэ хэлсээ һэн.

Абаһан уялгаяа тус колхоз мүнөө хэр зэргээр дүүргэжэ байнаб гэжэ харахада зарим уялгануудаа муу бэшээр дүүргэжэ байна. Жэшээнь, 1957 ондо хонидой тоо толгой олошоруулха түсэбөө 109 процент, ноохо абалгаар 106 процент дүүргэжэ, түсэбһөө гадуур 5 центнер ноохо гүрэндөө тушааба. Нэгэ хонинһоо дунда зэргээр 2 килограмм хахад ноохо абаха уялгатай байгаад, 2 килограмм 770 грамм абаа юм. Энээниие нёдондонойхитой сасуулбал, ноохо абалга хонин бүриһөө 970 граммаар нэмээ. Колхозой зарим хонишод бүри һайн амжалта туйлаа. Жэшээнь, Капитановка тосхондо байрладаг эхэ хонидой отарынхид (отарын ахалагша хонишон нүхэр Ласточкин) хонин бүриһөө 3 килограмм 650 грамм нарибтар ноохо абажа, уялгаяа үлүүлэн дүүргээ.

Энээнтэй хамта, бүхы дээрээ абаһан уялгаяа тус колхозой муугаар дүүргэжэ байһаниие имэ баримтанууд тодоруулна.

Нэн түрүүн абаһан уялгаяа дүүргэхын түлөө үсэд шангаар оролдохо, ажалай эмхидхэлые һайжаруулха, мүрысэгшэдтэ уялгаяа дүүргэхэ арга олгохо талаар колхозой правлениин болон парторганизациин зүгһөө анхарал хандуулагданагүй.

Зунай эльдин сагта малай адуулга зүбөөр эмхидхэжэ, малые бэлшээн, шахан таргалуулха хүдэлмэри хэды шухала байбашье, энэ колхоздо мүртэй хүдэлмэри хэгдэнэгүй.

1957 ондо 936 центнер мяха абаха уялгатай аад, жэлэй эхилһэнһээ хойшо оройдоо 75 центнер мяха абаа. Илангаяа гахай шахалга ехэ муугаар эмхидхэгдэнэ.

Энэ колхоз 1957 оной түрүүшын гурбан кварталда хараалагдаһан түсэбэй ёһоор 212 толгой гахай шахан таргалуулжа, 164 центнер мяха абаха байһан аад, оройдоо 38 гахай шахажа, 34 центнер мяха абаба. Мүнөө фермэ дээрэнь байһан гахайнууд нэгэ, уйтан хашаан соо олоороо байна. Жэшээнь, гахайшад П. Радионова, Г. Петрова хоёрой шахажа байһан 26 толгой гахай бултадаа нэгэ хашаан соо хаалгатай байна. Хэрбээ шахамалнуудынь 5—6 толгойгоор нэгэ хашаан соо байлгаа һаань, гахайдынь түрисэлдэнгүй байха, эдеэлхэ, түргөөр таргалха байгаа. Колхозой гахайнууд мүнөө болотор үбэлэй байрада байһаар. Зунай байра мүнөөшье хүрэтэр баригданагүй.

Гахайшад Прасковья Радионсва, Галина Петрова мүнөө болотор абаһан уялгануудаа, гахайнуудай үдэр бүриин шэгнүүрые хэды шэнээгээр нэмээхэеэ мэдэнэгүй.

Зунай үедэ малые бэлшээн таргалуулха хүдэлмэри хангалтагүйгөөр эмхидхэгдэһэн дээрэһээ бэлшээн таргалуулгада табигдаһан хонидой үдэр бүриин шэгнүүрэй нэмэлтэ бага байшоо. Энэ колхоздо 100 эхэ мал бүриһөө тон үсөөн тул абтана. 100 эхэ хонин бүриһөө 84 хурьган нэгэ гахайһаа 6,6 поршоонхо абтаа.

Һү ехээр һаахын түлөө тэмсэл мүн лэ һулаар эмхидхэгдэнхэй. Үнеэдын түхэреэн суудхэ соо адуулганда ябанагүй, нэмэлтэ ногоон тэжээл, таряа талханай зүйл үнеэдтэ үгтэнэгүй. Тиимэһээ нёдондо жэлэй октябрьһаа 1957 оной июлиин 1 болотор үнеэн бүриһөө миил 550 литр һүн һаагдаа.

Мүнөө жэлдэ үнеэн бүридэ арбан тонно, эхэ хонин бүридэ 2 центнер силос бэлдэхын тулада 2200 тонын багтаамжатай силоснэ түхеэрэлгэнүүд хэрэгтэй. Тэдэ түхеэрэлгэнүүд мүнөө бэлдэгдэнэгүй.

Тус колхоз яахадаа абаһан уялгануудаа иимэ мууса дүүргэжэ байнаб гэхэдэ, тэндэхи партийна эхин эмхи социалистическэ мүрысөө эмхидхэхэ хэрэгтэ анхаралаа хүсэдөөр табинагүй. Колхозой правлениин заседани дээрэ гү, али партийна эхин организациин суглаан дээрэ социалистическэ уялгануудай дүүргэлтэ тухай асуудал нэгэшье зүбшэн хэлсэгдээгүй.

Абаһан уялгаяа бодото дээрэнь дүүргэжэ, Агууехэ Октябриин социалистическэ революциин 40 жэлэй ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын түлөө калининайхид оролдолго шадабарияа гаргахаар болоо.

Б. Дондуков.

*

Хэлсэһэнээ бэелүүлжэ байна

Мяха, һү, тоһоной хүн бүхэндэ хүртэсын талаар Америкын Холбоото Штадуудые ойрын жэлнүүдэй туршада хүсэхэ гэһэн гүрэн түрын ехэ удхашанартай зорилго совет арадай үмэнэ партиин табяад байхада, Яруунын аймагай Кировэй нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд энэ зорилгые бэелүүлхэ хэрэгтэ өөһэдынгөө хубитые оруулхаар шиидэнхэй. Тиигэжэ Агууехэ Октябриин алдарта 40 жэлэй ойе ажалай амжалтануудаар угтахын түлөө тус колхозой гэшүүд шармайн ажаллаха зуураа, малһаа ашаг шэмэ абалгые нилээд дээшэлүүлнэ.

Мүнөө тус колхоз (түрүүлэгшэнь нүхэр Козлов С. Л., партийна организациинь секретарь нүхэр Шлыков В.) һү абаха жэлэйнгээ түсэбые дүүргүүтэй байна. Тус колхозой гэшүүд энде һаяхан болоһон хамтынгаа суглаан дээрэ 80 тонно һү түсэбһөө гадуур гүрэдөө тушааха ба худалдаха, һү абаха жэлэйнгээ түсэбые август һара соо дүүргэхэ гэжэ шиидэһэн байна.

Колхозой түрүү һаалишад абаһан уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэнэ. Жэшээлхэдэ, һаалишад Людмила Трофимова, Евдокия Цыбикова, Вера Уварова, Галина Гершман ба бусад мүнөө үнеэн бүриһөө 1500—1800-гаад литр һү һаагаад байна.

Мүн тиихэдэ тус колхоз гүрэндэ мяха тушааха хахад жэлэйнгээ түсэбые 139 процент дүүргээ. Мүнөө 79 толгой эбэртэ бодо мал, 15 толгой гахай гүрэндэ тобир таргаар тушаахын түлөө бэлшээридэ таргалуулагдажа байна. Мүн 15 толгой тахай шахагдана. Эдэ мал адуулжа, шахажа таргалуулхын тула оролдосотой, үнэн сэхэ, дүршэл ехэтэй колхознигуудта даалгагданхай юм. Адуулганда ябаһан эбэртэ бодо мал суудхэ соо амидынгаа шэгнүүрые 500—800 граммаар дээшэлүүлнэ.

Мал ажалые улам саашань хүгжөөхын тула тус колхоз тэжээл бэлэдхэлгын хүдэлмэриие түгэс бэлэдхэлтэйгээр угтаад, эмхитэй һайнаар ябуулжа байна. Үбһэ хуряалга дээрэ 71 колхознигуудһаа бүридэһэн 7 звено, нэгэ тракторна агрегат хүдэлмэрилнэ. Звено бүхэниие коммунистнууд, колхозой ажахын һалбариие даагшанар толгойлно. Мүнөө энэ колхозой үбһэшэд ургаса хуряалгын эхилтэр тэжээл бэлэдхэлгын хүдэлмэриие гол түлэб дүүргэхэ гэжэ оролдон ажаллана.

А. Баяндуев, партиин Яруунын айкомой Эгэтын МТС-эй зонодохи секретарь.

КПСС-эй ЦК-гэй, ССР Союзай Правительствын, СКЮ-гэй ЦК-гэй, Югославиин Арадай Федеративна Республикын Правительствын делегацинуудай уулзалга тухай МЭДЭЭСЭЛ

КПСС-эй ЦК-гэй ССР Союзай Правительствын болон СКЮ-гэй ЦК-гэй, Югославиин Арадай Федеративна Республикын Правительствын делегацинуудай уулзалга 1957 оной августын 1—2-то Румынида болоо.

Нүхэд Н. С. Хрущев, А. И. Микоян, О. В. Куусинен, Б. Н. Пономарев, Н. П. Фирюбин, Ю. В. Андропов советскэ талаһаа хөөрэлдөөндэ хабаадаа.

Югославиин талаһаа нүхэд Иосип Броз-Тито, Эдвард Кардель, Александр Ранкович, Велько Влахович, Велько Мичунович хөөрэлдөөндэ хабаадаа.

СССР ФНРЮ хоёрой хоорондохи харилсаан тушаа хэдэн асуудалнуудые, мүн социализмын, бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдалай илан хүгжэхэ талаар партинуудай бэелүүлхэ ажал-ябуулга тухай, илангаяа хоорондын харилсаанай һайжаралгада һаалта боложо байһан асуудалнуудые хоёр партиин болон Правительствын түлөөлэгшэд хаража үзөө.

Мүн уласхоорондын байдал тухай, уласхоорондын хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй, эб найрамдалай, арадуудай аюулгүй байдалай түлөө тэмсэлэй хэдэ хэдэн асуудалнуудые зүбшэн хэлсээ.

Хани харилсаае саашадань бүхы талаарнь хүгжөөхын түлөө, энэ хүгжэлтэдэ һаалта боложо байһан юумэнүүдые усадхахын түлөө ажаллаха гэжэ хөөрэлдөөнэй үедэ хоёр талын түлөөлэгшэд зүбшөөн шиидхэбэд.

Мүнөөнэй уласхоорондын байдалай гол шухала асуудалнуудаар хоёр талын түлөөлэгшэд нэгэ һаналтай байба.

Коммунистическэ болон хүдэлмэришэнэй партинуудай, бүхы социалистическэ оронуудай арадуудай бүхы дэлхэйн эб найрамдалда дуратай түрүү хүсэнүүдэй нэгэдэлые болон аха дүүгэй хани барисаа уласхоорондын хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй нэгэдэлые али болохоор бэхижүүлхэ гээшэ тусгаар ехэ удхашанартай гэжэ онсолон тэмдэглэгдэбэ.

Советскэ Союзай болон Югославиин Арадай Федеративна Республикын хоорондохи харилсаа тэгшэ эрхэтэйгээр, харилсан туһалалсаха ба хани барисаатай байха, али алиингаа бэеэ даанхай байдалые хүндэлэлсэхэ, али алиингаа дотоодын хэрэгтэнь оролсохогүй гэһэн үндэһөөр саашадаа хүгжэхэ байна гэжэ хоёр делегаци тэмдэглээ. Тэрэнэй хэтэй хамта, хоёр оронуудай хоорондоо нүхэдэй ёһоной хани барисаатай болохо, марксизм-ленинизмын гол ёһонуудай үндэһөөр КПСС-эй болон СКЮ-гэй харилсаа холбоотой болохо хэрэгтэ Белградска болон Московско Декларацинуудай шухала удхашанартай байһые делегацинууд элирүүлжэ, эдэ Декларацинууд соо хэлэгдэһэн зүйлнүүдые саашадаашье хэрэг дээрэнь бэелүүлхээр бэлэн байһанаа мэдүүлээ.

Партинуудайнгаа хоорондын холбоо харилсаае саашадаа яажа бэелүүлхэ, партийна делегацинуудые, ном газетэ, мэдээсэлнүүдые бэе бэедээ эльгээлсэн саг үргэлжэ холбоотой байдаг болохо гэжэ хоёр делегацинхид хэлсэбэ.

Афганистанай король Советскэ Союзһаа мордобо

СТАЛИНАБАД, августын 4. (ТАСС). Таджигай столицын үйлсэнүүд үглөөнһөө эхилэн хүн зоноор олон байгаа. СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ нүхэр К. Е. Ворошиловай уряалаар Советскэ Союзда айлшалжа ерэһэн Афганистанай король Мухаммед Захир шахын мордоходонь городой ажаһуугшад халуунаар үдэшээ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшо Н. П. Тарасов, Таджикска ССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Мирзо Рахматов, республикын Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Назаршо Додхудоев, Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүн болон тусхай тушаалта бусад хүнүүд Афганистанай королиие Сталинабадай аэродром дээрэ үдэшээ.

Афганистанай король дээдэ зэргэтэ Мухаммед Захир шахын хүндэлэлдэ харуул жагсаагдаһан, Афганистанай королиин гимн болон Советскэ Союзай, Таджикистанай гүрэнэй гимнүүд наадагдаһан байна.

Афган гүрэнэй толгойлогшо микрофоной үмэнэ үгэ хэлээ.

Таджикска ССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Мирзо Рахматов харюугай үгэ хэлээ.

Мухаммед Захир шах советскэ гүрэнэй ажал ябуулагшадтай болон бүхы үдэшэгшэдтэй мордохын хёо хани ёһоор гараа барилсаа.

Афганистанай дээдэ зэргэтэ королиин, премьер-министрын орлогшо ба гадаадын хэрэгүүдэй министр дээдэ зэргэтэ Сардар Мухаммед Наим болон Афган гүрэнэй бусад ажал-ябуулагшадай, мүн король хамта ябалсаһан хүнүүдэй һуудаг самолет нютагай сагаар үглөөнэй 9 часта агаарта дэгдэн гаража Кабул тээшэ шэглэн ниидэбэ.

СССР-һээ Афганистанда байдаг элшэн сайд нүхэр М. В. Дегтярь тэдээнтэй хамта Кабул ошохоёо мордолсоо.

Баян ургаса абахань

Зэдын аймагай Чапаевай нэрэмжэтэ колхозой нэгэдэхи комплексно бригада нёдондо жэлдэ ороохото культурануудай муу бэшэ ургаса хуряаһан юм. Эндэхи колхознигууд Үшөөтэйн МТС-эй механизаторнуудтай хамта ажаллажа, гектар бүриһөө дунда зэргээр 15 центнер ороохо таряа хуряаһан байна.

Мүнөө Агууехэ Октябриин алдарта 40 жэлэй ойе ажалай амжалтануудаар угтахын тула тус бригадынхид механизаторнуудтаяа хамта ороохото культурануудай, илангаяа шэниисын ба хара тарянай һайн ургаса абаха уялга абаад, тэрэнээ дүүргэхын түлөө тэмсэжэ байна. Энэ жэлдэ шэниисэ ба хара таряан һайнаар элдүүрилэгдэһэн пар дээрэ агротехническэ һайн болзор соо таригдаһан юм.

Колхознигууд болон механизаторнуудай үндэр ургаса абахын түлөө оролдолго гаргаһанай ашаар һайн ургаса гаража захалаа. Нэгэдэхи комплексно бригадын Ехэ сабшалан гэжэ газартахи шэниисэ метрһээ үлүү үндэрөөр урганхай, эдеэшэжэ захалаа. Илангаяа 79 гектар шэниисын ургаса бүришье һайн.

— Эндэ эгээл багань гектарһаа 20 центнер ургаса абтаха байха,— гэжэ комплексно бригадын бригадир Глеб Михайлович Пашинский омогорхон хөөрөөд, иигэжэ хэлэнэ:—Манай бригадынхид мүнөө жэлдэ таряалангайнгаа бүхы талмайн гектар бүриһөө 20 центнерһээ бага бэшэ шэниисын ургаса абаха гэһэн уялгаяа дүүргэхэбди.

Мүн хоёрдохи комплексно бригадын таряалангай ургаса муу бэшээр гаража байна.

Тус колхоздо ганса ороохото культуранудай баян ургаса хүлеэгдэнэ бэшэ, харин овощной культурануудай һайн ургаса абтахань. Мүнөө жэлдэ колхоз овощь тарилгаһаа 50 мянган түхэригһөө бага бэшэ мүнгэн олзо доход абахаар түсэблэнхэй юм.

Энэ жэлдэ тус колхоз 22 гектар талмайда овощной культурануудые таринхай.

Нэгэдэхи комплексно бригада 11 гектар газарта хартаабха таринхай юм. Мүнөө эндэ Александра Брыкова, Ольга Шарина, Мария Сенюшкина ба бусад хартаабхын ургасын хойноһоо харууһа һайнаар хэнэ. Хартаабхын газарай хүрьһые элдүүрилхэ машина МТС-эй үгөөшьегүй һаа, эдэнэр гараараа хартаабхын шорой обоололсоно, буртаг үбһэнһөөнь сэбэрлэнэ. Тус колхозой огороднигууд гектар бүриһөө 150 центнерһээ бага бэшэ хартаабхын ургаса абахаар шиидэнхэй.

А. Ткач.

Советскэ профсоюзуудай табин жэл

Манай орондо профсоюзуудай тогтоһон сагһаа хойшо мүнөө жэлдэ табин жэлынь гүйсэхэнь. Коммунистическэ партиин хүтэлбэреэр советскэ профсоюзууд таһаранги жэжэхэн бүлгэмүүдһээ манай ороной хүдэлмэришэн ангиин олониитын хүсэтэ эмхи болотороо тон ехэ, алдарта зам гараһан байна.

Мүнөө үедэ СССР-эй профсоюзуудта 47 миллион үлүүтэй хүдэлмэришэд, албахаагшад нэгэдэнхэй. Оронойманай ажабайдалда профсоюзууд тон шухала үүргэ дүүргэнэ. Ленинэй тодорхойлһоной ёһоор профсоюзууд... «хүмүүжүүлгын эмхи, элсүүлэн хабаадуулгын, һургаалай эмхи, мүн хүтэлбэрилжэ һураха һургуули, эзэн ёһоор ажаллажа һураха һургуули, коммунизмын һургуули мүн болоно». (В. И. Ленин, Зохёолнууд, том 32, нюур 2).

Профсоюзууд олониитэ ажалшадай дунда олон янзын эмхидхэлэй, хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ябуулна, коммунистическэ байгуулалтын зорилгонуудые дүүргэлгэдэ тэдэнэй хүсэ зориг элсүүлэн эмхидхэнэ. Профсоюзууд олониитэ хүдэлмэришэн ангиие тэрэнэй авангард—Советскэ Союзай Коммунистическэ партитай холбоно.

***

Профсоюзууд манай орон дотор 1905—1907 онуудай революциин үедэ бии болоо һэн. Россида профсоюзууд революционно байлдаануудай дүлэн соогуур, агууехэ Ленинэй байгуулһан революционно марксистска партиин бии болоод байһан үедэ эмхидхэгдэһэн байгаа.

Большевигүүдэй хүтэлбэреэр профсоюзна эмхинүүд ородой түрүүшын революцида сэхэ хабаадалсаһан байна. Тэдэнэр Бүхэроссийска Октябрьска политическэ забастовкодо, 1905 оной декабриин зэбсэгтэ восстанида эдэбхитэйгээр хабаадалсаа һэн. Энэ үедэ Москвада, Петербургда, Иваново-Вознесенскдэ, Самарада, Киевтэ, Харьковта, Луганскда, Ригадэ, Варшавада болон бусад городуудта олон тоото профсоюзууд бии болоһон байгаа. 1907 оной эхеэр Росси дотор 245 мянган хүдэлмэришэдые нэгэдүүлдэг 652 профсоюз бии болоод байһан юм.

Энэ үедэ Забайкалида профсоюзна эмхинүүд бии боложо эхилһэн байгаа. 1905 оной декабриин зэбсэгтэ восстаниин үедэ Забайкалиин түмэр замай мастерскойнууд болон депогой, паровозно бригадануудай хүдэлмэришэдэй, телеграфистнуудай, приказчигуудай профсоюзна эмхинүүд бии болоһон юм.

1917 ондо февралиин буржуазно-демократическа революциин илаһанай һүүлээр бүхы Росси дотор, тэрэ тоодо национальна заха хизаарнуудта профсоюзна хүдэлөөн түргэнөөр ургаа һэн. Тусхайлбал, Забайкалида профсоюзна эмхинүүд ехэ хүдэлмэри ябуулдаг байгаа. Энэ үедэ Байгал шадарай профсоюзуудта бүхы хүдэлмэришэдэйнь 75 шахуу процент нэгэдэдэг байгаа.

1917 оной майда бүхы орон дотор профсоюзууд миллион хахад шахуу хүдэлмэришэд болон албахаагшадые нэгэдүүлдэг болоһон байна. Тиихэдэ профсоюзуудта меньшевигүүд болон эсэрнүүдэй хорото нүлөө үзүүлхэ ябадалтай большевигүүдэй парти эсэшэ сусашагүй тэмсэдэг, профэмхинүүдэй зэргые нягтаруулан жагсаадаг, нэгэ хүтэлбэрилхы түб газартай профсоюзуудые ажал ажалаарнь байгуулха шэнэдхэлгын хүдэлмэри хэдэг байһан юм. 1917 оной июньдэ ВЦСПС байгуулагдаа һэн.

Агууехэ Октябриин социалистическэ революцида бэлэдхэжэ, тэрэниие хэхэдэнь большевигүүдтэ профсоюзууд ехээр туһалһан юм. Социалистическэ революциин илалтада профсоюзуудай дүүргэдэг үүргые сэгнэхэдээ, профсоюз шэнги иимэ түшэг тулгууригүйгөөр пролетариадай диктатурые дайлан абахашье, тэрэниие саашадань барижа байхашье аргагүй байгаа гэжэ В. И. Ленин заагаа һэн.

Урдань мүлжэгдэжэ, дарлагдажа байһан хүдэлмэришэн анги Октябриин социалистическэ революциин илахада засаг баригша анги болоо һэн. Мүн профсоюзуудай зорилгонууд хубилжа, тэдэнэр коммунизмын һургуули болоһон байха юм. Энэ үүргэеэ эрхимээр дүүргэхын тулада большевигүүдэй партиин хүтэлбэреэр профсоюзна эмхинүүд ажал ажалаараа нэгэдэжэ, эмхидхэлэй талаар бэхижэжэ ороһон байна. 1918 оной январьда профсоюзуудай Бүхэроссийска нэгэдэхи съезд боложо, профсоюзна эмхинүүдэй ажал-ябуулгые саашадань һайжаруулха хэмжээнүүдые хараалаа һэн.

Социалистическэ байгуулалтын бүхы шатада, социалистическэ шэнэдхэн байгуулгын зорилгонуудые бэелүүлхэ, ороноо хамгаалха хэрэгтэнь Коммунистическэ партида профсоюзууд үнэн сэхэ туһалагшань болодог байгаа.

Хариин оронуудай сэрэгэй добтолго хэжэ, доторой дайнай боложо байха үедэ профсоюзууд совет гүрэнэй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдые байгуулха хэрэгтэ сэхэ хабаададаг, профсоюзай шатаар фронтдо хүнүүдые элсүүлэн эльгээдэг, Улаан Армида болон промышленна центрнүүдтэ хэрэгтэй талха хилээмэ олохын тулада хүдөө гаргагдаха эдеэ хоолой отрядуудые байгуулдаг һэн.

Профсоюзууд ажалай журам бэхижүүлхэ, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ талаар ехэ хүдэлмэри хээ, арадай ажахые амжалтатайгаар һэргээхэ хэрэгтэ туһалаа. Ороноо индустриализацилха, хүдөө ажахые коллективизацилха, манай орон дотор социализм байгуулха ленинскэ түсэб бэелүүлхэ хэрэгтэ профсоюзна эмхинүүд эдэбхитэйгээр хабаададаг байгаа.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үедэ дайсаниие дарахын тулада ажалшадай хүсэл оролдолго элсүүлэн эмхидхэхэдэнь партида советскэ профсоюзууд эдэбхитэйгээр туһалһан юм. Дайнай хойто тээхи үедэ промышленность болон хүдөө ажахые һэргээн бодхоохын ба шэнээр хүгжөөн дэбжээхын түлөө олониитэ ажалшадай социалистическэ мүрысөөе профэмхинүүд толгойлжо ябана. КПСС-эй XX съездын табиһан зорилгонуудые бэелүүлхын түлөө мүнөө советскэ профсоюзууд эдэбхитэйгээр тэмсэнэ.

Пролетарска интернационализмын үзэл сурталаар хүмүүжүүлэгдэһэн советскэ профсоюзууд бусад оронуудай профсоюзна эмхинүүдтэй холбоо барисаагаа хододоол үргэдхэжэ байдаг. Уласхоорондын хүдэлмэришэнэй, профсоюзна хүдэлөөнэй нягта нэгэдэлые бэхижүүлхын түлөө тэмсэдэг байна.

Советскэ профсоюзуудай, мүн хэдэн хариин оронуудай профсоюзуудай үүсхэлээр Профсоюзуудай Бүхэдэлхэйн Федераци байгуулагдаа һэн. Энэ эмхиин зэргэдэ 88 миллион үлүүтэй хүдэлмэришэд, албахаагшад нэгэдэнхэй. Тус эмхи хадаа бүхы дэлхэйн ажалшадай аша туһые үнэхөөрөөл сахигшань мүн.

***

Советскэ бүхы профсоюзуудтай хамта Бурят-Монголой профсоюзна эмхинүүд партиин хүтэлбэреэр алдарта ута замаар ябажа гараа. Совет засагай тогтоһонһоо хойшо үнгэржэ байһан 40 жэлэй турша соо бурят-монгол арад ажахын болон культурна байгуулалтадаа угаа ехэ амжалта туйлаа. Энээндэ профсоюзууд ехэ үүргэ дүүргэһэн байна.

Октябриин революциин һүүлээр лэ промышленность Бурят-Монголдо хүгжэжэ эхилһэн байна. Промышленна байгуулалтада профэмхинүүд эгээн лэ эдэбхитэйгээр хабаадаһан байха юм. Дайнай урда тээхи табанжэлнүүдэй үедэ республика доторхи томо предприятинууд: Улан-Удын паровозо-вагонно завод, мяха-консервын комбинат, Зэдын вольфрамово-молибденовэ комбинат, механизированнэ шэлэй завод, Галуута-Нуурай шахтанууд баригдаа һэн. Мүн ой модоной, загаһанай промышленность ехээр хүгжөө.

Мүнөө үедэ республика дотор түрүү техникээр зэбсэглэгдэһэн 300 гаран предприяти хүдэлнэ. Промышленна үйлэдбэриин хэмжээн 1913 онойхидо орходоо 53 дахин ехэ болоо. Промышленна продукци республикын арадай ажахын бүхы продукциин 78 процентые эзэлнэ. Нютаг буряад зоной дундаһаа республикын предприятинуудта олон мянган хүдэлмэришэд, инженернүүд, техникүүд урган гараа. Промышленна үйлэдбэриин үргэдэн нэмэхэ, хүдэлмэришэн ангиин тоо толгой олон болохо тудам предприятинуудай профэмхинүүдэй үүргэ дээшэлээ. Профсоюзна эмхинүүдэй хабаадалгагүйгөөр үйлэдбэриин нэгэшье шухала асуудал шиидхэгдэдэггүй гэжэ сэхэ хэлэхэдэ болохо байна. Хүдөө ажахые хүгжөөн дэбжээхэ зорилгонуудые шиидхэлгэдэ профсоюзна эмхинүүд мүн лэ эдэбхитэйгээр хабаадана. Совет засагай тогтоһонһоо хойшо республикын хүдөө ажахы эрид ехээр хубилаа. МТС, совхозуудта хүдөөгэй хүдэлмэришэдэй томо коллективүүд бии болоо. КПСС-эй ЦК-гэй сентябрьска Пленумһээ хойшо МТС-үүдэй хүдэлмэришэдэй тоо 2,5 дахин олон болоо. Мүнөө үедэ совхозууд болон МТС-үүдтэ 13 мянга гаран хүдэлмэришэд, албахаагшад хүдэлнэ. Хүдөө ажахын культурануудай үндэр ургаса абахын түлөө, мал ажалай продуктнуудые элбэг болгохын түлөө социалистическэ мүрысөө профсоюзна эмхинүүд эдэбхитэйгээр дэлгэрүүлнэ. Культурна байгуулалтада, республикын ажалшадай материальна ба культурна хэмжээе дээшэлүүлгэдэ эдэ эмхинүүд һайнаар хабаададаг.

Республикын арадай ажахы хүгжэхэ тудам профсоюзна эмхинүүд нилээд олон болоо. Мүнөө үедэ Бурят-Монголдо 140 мянга шахуу гэшүүдтэй, 1500 профсоюзна эмхи бии.

Профсоюзна эмхинүүдэй элдэб янзын ехэ хүдэлмэри хэнэ. Гэбэшье тэдэнэй хүдэлмэридэ дутуунууд бии.

КПСС-эй XX съезд профсоюзу…

Залуушуул, үйлэдбэриин мэргэжэл шудалагты

Манай парти, правительство хүдэлмэришэн ангиин найдамтай хабаан болохоор ажалай мэргэжэл шудаланхай, эрдэм соёлтой залуушуулые бэлэдхэхые ажалай резервнүүдэй һургуулиин хүдэлмэрилэгшэдтэ даалгаһан байна. Энэ шухала асуудал зүбөөр шиидхэхын тулада һуралсалай-хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин олон ондоо метод хэрэглэхэ шухала болодог.

Ажалай резервнүүдэй һургуулиин һуралсал, ажабайдал айхабтар һонирхолтой, юрын һургуулинуудайхиhаа тад ондоо байдаг бшуу. Манай һургуули промышленна үйлэдбэриин мэргэжэл шадабаритай, оньһото техникые шудаланхай, үнэн зүрхэлһөө хүдэлдэг залуу хүдэлмэришэдые бэлэдхэдэг гээшэ.

Улан-Удын ФЗО-гэй 3-дахи һургуули электрогагнууршадые, слесарьнүүдые, модошо дархашуулые, штукатурщигуудые, шулуушадые ургаан гаргадаг юм. 1956—1957 оной һуралсалай жэлһээ эхилжэ, арматурщигуудые бэлэдхэжэ эхилээ. Республикын хэдэн аймагуудhаа болон Улан-Удэ городһоо сугларһан 23 залуу хүбүүд 10 һарын туршада арматурщигай мэргэжэлдэ һурахаяа 1956 оной сентябрь һарада ерэһэн юм. Гэбэшье, сентябрь һарада колхоздо ошожо хүдэлмэрилһэн дээрэһээ, һуралсалаа октябриин 1-һээ эхилһэн юм. 1956 оной октябрьһаа жэлэй эсэс хүрэтэр, 4-дэхи разрядай арматурщигай мэргэжэлэй 25—30 процентые шудалха түсэбтэйгөөр һуралсалаа ябуулаа һэмди. Энэ болзор соо һурагшад металл танижа илгаха, лебедкодо хүдэлхэ, оньһожоруулһан хайшаар арматурын булад отолхо, орёо бэшэхэн конструкциин арматура холбохо уяха хүдэлмэри шудалаа һэн.

Тус группын 15 һурагшад һуралсалайнгаа программые 40—45 процент, бэшэниинь 55 процент хүрэтэр дүүргэжэ, саашадаа нилээд шударгаар һураба. Энэ амжалта үйлэдбэриин һуралсал, хүмүүжүүлгын хүдэлмэри хоёрые зэргэшүүлэн шадамараар ябуулһанай аша үрэ болоно.

Һуралсалай жэлэй эхиндэ арматурщигуудай группа соо комсомолой болон профсоюзай нэгэшье гэшүүн байгаагүй аад, дүрбэн һарын туршада соо комсомолойшье, профсоюзайшье гэшүүд болгон тэдэнэр бултадаа абтаһан байна. Журамай талаар жэшээ харуулан, һуралсалдаа шармайн оролдодог хүбүүд һургуули соогоо илгаран гараа һэн. Социалистическэ мүрысөөнэй дүнгүүдые шалгаад, һургуулиин дирекци арматурщигуудай группада дамжуулгын Улаан туг барюулаа бэлэй. Хамтын байрада ариг сэбэрые һайнаар сахиһанайнгаа түлөө конкурсдо тэдэнэр баһа илажа, эрхим табилгын вымпел абаа.

1957 оной эхинһээ мартын барагдатар, арматурщигууд теоретическэ һуралсалдаа ханамжатайгаар һураа. 11 һурагшад гансал «5» гэһэн сэгнэлтэтэйгээр һураа. Бэшэниинь мүн лэ һайнаар һуралсаа. Теоретическэ һуралсалыень үйлэдбэриин практикатай нягта холбоотойгоор ябуулагдана. Орёо конструкциин арматурын чертеж уншан ойлгодог, өөһэдөө зурадаг болоо һэн. Иигэжэ 4-дэхи разрядай арматурщигай һуралсалай хахад нормые дүүргэхэ ёһотой аад, тус группынхид тэрэнээ үлүүлэн дүүргэдэг байгаа бшуу. Һуралсалһаа гадуур, хүмүүжүүлгын болон физкультурна хүдэлмэри тэдэнэй дунда түхэреэн жэлдээ таһалдалгүйгөөр ябуулагдадаг. Ажахын шухала шухала асуудалнуудаар, уласхоорондын байдалаар лекцинүүд саг үргэлжэ уншагдадаг, спортивна мүрысөөн эмхидхэгдэдэг байна. Һургуулиингаа бүхы һурагшадай дунда хүмүүжүүлгын хүдэлмэри һайжаруулан табиһанай ашаар һурагшадай политическэ эрдэм дээшэлнэ. Һурагшаднай Эхэ орон доторхи байдалаар һонирходог, саг үргэлжэ өөһэдөө газетэ болон журналнуудые уншадаг юм.

Арматурщигуудай үүсхэлээр һургуулиин хашаа соо спортивна талмай түхеэрэгдээ, һургуулиин гэрэй үүдэнһээ хашаагай үүдэн хүртэрхи харгы бетоноор хушагдаа. Хабартаа, зундаа манай арматурщигууд дүй дүршэл ехэтэй мастер Петр Михайлович Цыпленковой хүтэлбэри доро горпромкомбинат, универмагай барилгада бэеэ даагаад хүдэлжэ, практическа һуралсалаа үргэлжэлүүлээ. Үйлэдбэриин һуралсалай программаар арбаад һара соо 4-дэхи разрядай арматурщигай мэргэжэлые шудалха даалгабаряа тус группынхид үлүүлэн дүүргэжэ шадаа. Гүрэнэй шалгалтын комиссиин шиидхэбэреэр һурагшад 4-дэхи разрядай арматурщигууд болоо. Онсо шалгарһан 5 хүбүүдтэнь 5-дахи разрядай арматурщигай мэргэжэл олгогдоо. Тэдэнэй тоодо оролсогшод Геннадий Родионов—группын староста, ДОСААФ-эй курс дүүргэжэ, шофер болохоёо байна. Владимир Машанов, Василий Паршуков һуралсалайнгаа хажуугаар долоон жэлэй һургуули дүүргэһэн, бокс болон санын спортоор 3-дахи разрядтай болоһон байна. Юрий Попов мүн лэ 7 жэлэй һургуули дүүргэв. Владимир Михайльченко һургуулидаа һурахынгаа забһараар духовой оркестрын хүгжэмшэн боложо шадаа.

Виталий Карбаинов, Леонид Ковалев, Виктор Козин, Михаил Немженов болон бусад мэргэжэл һайнтай арматурщигууд болонхой.

Манай һургуулиин хүмүүжүүлэн гаргаһан арматурщигууд мүнөө «Бурмонголстрой» трестын барилгын организацинуудта хүдэлжэ эхилээ. Тэдэнэр бултадаа шахуу барилгын участогуудта бригадирнуудаар табигдаа.

1957—1958 оной һуралсалай жэл сентябриин 1-һээ эхилхэнь. Август һарын 7-һоо һургуулимнай шэнэ залуушуулые абажа эхилхэнь. Эндэ абтаһан залуушуул арба һарын туршада дуратай мэргэжэл шудалан, республикынгаа промышленна предприятинуудта, барилгын организацинуудта хүдэлмэрилхэ эрхэ олохо юм. 6—7 класс дүүргэһэн 16-һаа дээшэ наһатай залуушуул һургуулида экзаменгүйгөөр абтаха байна. Нүхэд залуушуул, манай һургуулида олоороо орохыетнай уринабди.

Н. Занданов, Улан-Удын ФЗО-гэй № 3 һургуулиин багша.

Һарлаг малай фермэ

Зүүн Саянай үндэр уулын хормойгоор годирон урдадаг Эрхүү голой эрье шадар бэеэр набтархан аад, гэдэһэндээ газар тулама ута үһэтэй малай бэлшэжэ ябахые харахат. Энэ һарлаг мал гээшэ. Тус һүрэгэй дунда үнеэдтэ дүтэрхүү аад бэеэр томошог, богонишог үһэтэй мал ушарха. Эдэнине нютагай зон хайнаг гэжэ нэрлэдэг юм.

Түнхэнэй аймагай Тураан тосхондохи колхоз һарлаг мал үсхэбэрилдэг. Һарлагууд ута ноошотой туладаа хүйтэнһөө айдаггүй, саһан дээрэ хэбтэжэ үнжэдэг, түхэреэн жэл соо бэлшэжэ, нэгэшье килограмм үбһэ эдингүй ондо ородог ехэ шэрхи мал юм. Тиин һарлагууд айхабтар хүсэтэй. Тэргэдэ гү, али шаргада оруулагдаһан һарлаг тонно шахуу ашаа хүнгэхэнөөр хадын харгыгаар шэрээд ябашадаг.

Һарлаг үнеэн үдэртөө 1, 5—2 литр һү үгэдэгшье һаа, тэрэнь нютагай үүлтэрэй үнеэдэй һүндэ орходоо 2—3 дахин тоһолиг юм. Зарим һарлаг үнеэдһээ жэлдээ 500—600 литр хүрэтэр һүн һаагдана. Һүнэйнь тоһолигиие хараадаа абалсахада тоһоной гарасын талаар хайнаг үнеэн ямаршье үнеэнһээ дутахагүй байһаниинь элитэ.

—Нэгэ һарлаг үнеэн нютагай үүлтэрэй 3 үнеэнтэй һүнэйнгөө тоһолигоор сасуу гэжэ Саян уулын хойморойхин зүбтэй хэлсэдэг.

Тураандахи колхозой һарлаг үнеэдэй гүүртын түрүү һаалишад Дулма Урмакова, Дымбрыл Дабаева гэгшэд нёдондо үнеэн бүриһөө 555 литр һү һаажа, һайн амжалта туйлаа һэн. Ажахын энэ жэлдэ тэдэнэр үнеэн бүриһөө 600 литр һү һааха уялгануудые абанхай.

Һарлаг мал һү, мяха үгэхэһөө гадна, һайн шанартай нооһо үгэдэг юм. Һарлаг үхэрэй нооһоор шэрдэг, хаатанха хэгдэнэ.

Иигэжэ холын ой тайгын бэлшээридэхи малшад мал ажалай ашаг шэмые улам дээшэлүүлхын тула шангаар оролдожо байнхай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. Һарлаг үнеэдэй гүүртын һаалишан Дулма Урмакава байна. 2. Һарлаг үнеэд.

О. Березков.

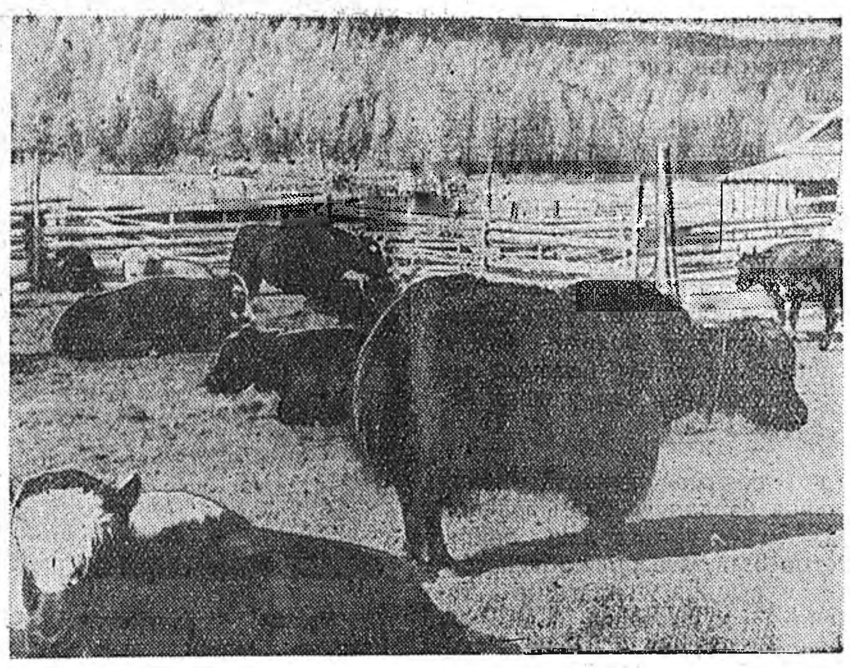

Хоёр зутан нагсанар

Хүндэтэ Тархай! Та арбаад гаран наһатай, мүгөөрһээ һаял бэхижэжэ, шандааһаяа һаял шангадажа ябаха үедээ дүшөөд наһатай эрын мунса нюдаргада нюурта һээрээ наншуулжа үзөөгүй ёһотойт? Үзөөгүй һаатнай бидэнэр нэгэ тиимэ ушар тухай хөөрэжэ үгэхэмнай. Энэ хадаа байгша оной май соо, холошье бэшэ ойро, хэлэхэ болоо һаа, Хэжэнгын аймагай Тельманэй нэрэмжэтэ колхоздо болоо юм. Эндэ Жирмиддондог, Гуродагба гэжэ ахадүүнэр бии. Наһатайшагууд, үни хада гэр айл болонхой зон. Түрэһэн эгэшэнь Дулмажап гэдэг хоёр багахан хүбүүдээ үншэрүүлэн, арбан жэлэй урда наһа бараа һэн. Далаад шахуу наһатай Цырмаа хүгшэн хоёр зээнэрээ яһалашье тэжээжэ, тэдхэжэ ябаа даа. Теэд үндэр наһатай болоод, бэень үлбэр. «Хүгшэн Цырмаада һанаагаа зобоһоной юун хэрэг гээшэб, хажуудань хоёр шиидагар үринэрынь 30—40 наһатайнууд Гуродагба, Жирмиддондог гэдэгүүд байна бэшэ аал, үншэрһэн хоёр багашуулые нааша хараха, хүмүүжүүлхэ тэдхэхэ бэшэ юм гү?» — гэжэ гайхан асуужа болохот. Тон зүб, бидэнэршье тиигэжэ һанаһан зомди. Теэд, халаг, тиимэ бэшэл байба! Хоёр нагасанар, үльгэрлэжэ хэлэхэ болоо һаа, Аламжа Мэргэнэй хоёр зутан абаганарһаа дээрэ бэшээр бидэндэ харагдана. «Нарай нялха байхадань нясалхаяа ялалай бииб» гэһэншүүгээр зэбүүрхэжэ, Жирмиддондок һаяшаг, Баташулуун гэдэг арбан гурбатайхан зээ хүбүүгээ зэрлиг аашаар налиһан, наншаһан байна. Жирмиддондогой һамган Жибзима эхэнэрэй досоо зөөлэн сэдьхэл уярха юм аа гү, зэрлигшэһэн эрээ хорихо аргадаха юм аа гү гэхэдэ, тиимэ бэшэ байшоо! Яахадаа энэ эхэнэр бишыхан Баташулуун Дашанимбуу хоёрые муухай нюдөөр харадаг, муу үгөөр нэрэлэдэг гээшэб? Үльгэршэлжэ хэлэхэ болоо һаа, «шүлэтэй байһан мяхые эдюулхээ болибо, шүүһэтэй байһан ногооё хазуулхаяа болибо» гэжэ һанадаг бэшэ юм бэзэ? Тиигэжэ һанаа болбол яагаашье эшхэбтэр муухай гээшэб! Үгы даа, тиигэжэ ухаандаа оруулаагүй бэзэ гэжэ найдаха дуран хүрэнэ. Теэд, юундэ хоёр бишыхан үншэн хүбүүдые хэһээлтэгүйгөөр хашаха хабшаха болоо зон гээшэб? Хэды болотор энэ үргэлжэлхэ юм?

Баташулуун Дашанимбуу хоёрнай һургуулиин шабинар гээшэ. Урдань Батань номдоо һайн байһанаа һаянай һөөл бэшэхэн болоо гээд багшанарынь хэлэдэг һэн. Гэртээ иигэжэ сохюулаад, һайнаар һурахань хүшэр гэжэ хэншье мэдэнэ.

Хүндэтэ Тархай! Иигэжэ хүниие, илангаяа наһаа хүсөөдүй үхибүүдые наншаха гасаалха гээшэ болохогүй хэрэг гээшэл гэжэ хоёр зутан нагасанарта һануулыт. Тиихэдэ үшөө нэгэ юумэ тэдээндэ һануулха шухала. Хэрбээ энэ бэшэгэй һүүлээр хоёр нагасанарай ухаа орожо, өөрынгөө муухай ябадал заһабарилаагүй һаань, хоёр үншэн багашуулые хамгаалха совет хуули гэжэ байхал!

Галдан Гатабай.

Хүнүүдээр хүреэлэгдэнхэй хүндэтэй гахай

Нүхэр Тархай!

Куйбышевай нэрэмжэтэ үйлсөөр алхалжа ябатарни, хамарай һархяаг хаха сорьёмо үнэр гуташоо. Хажуу тээшээ, 37-дохи номерой хашаа руу ороходомни, ноб ногоон батагананууд багахан үхибүүдые хазажа, хадхажа байба. Һүрэг тиимэ жэгүүртэн түлеэ хадагалдаг сарайн забһарһаа гаражал байха юм. Сарайда дүтэлхэдэ, тамир багатай хүнэй тад гэдэргээ тарайшахаар бүри үмхэй үнэрэй гутаашье һаань, үүдыень нээжэрхибэб. Үлбэр үбшэн гахай үшөөл бэерхүү зандаа «хурд-хард» сухалдажа байба. Үхибүүд өөһэдөө гүйлдэжэ ерээд, намда хэлэбэ:

— Фаина хээтэйн гахай!
— Бү дүтэлэгты. Хазаха!

Уданшьегүй, тэндэхи гэрэй эзэн эхэнэрнүүд суглараад, иигэжэ хөөрөө: «Бидэнэрэй зарим нэгэн түлеэ хадагалха сарайгүй байдаг. Фаина хоёр сарайнгаа нэгэн соонь түлеэ хэдэг, нүгөөдэ соонь гахайгаа нюудаг. Хашаа соогуур тэсэшэгүй муухай үнэрэй гутахада, бог шорой, наг шэбхын дүүрэхэдэ, санитарно-эпидемиологическа станцида хэдэн дахин хандаабди. Тэрэ станциинхид милицидэ уялгаяа тохоод, оруулһан гомодолыемнай огто тоогоогүй. Июлиин 16-да «олоороо хэлсэжэ, оолёор сабшажа» үзөөд, милициин хүдэлмэрилэгшэ нүхэр Хомусовые урижа ерүүлээбди. Гахай хараад, гайхаһан хэбэртэй болоод ошоһоор нүхэр Хомусов дахин үзэгдөөгүй...

Зүгөөр, Фаина Карагинагай нүхэр милициин зурганда нилээд үргэн столой саана һуудаг, басаганиинь—санитарно-гэгээрэлэй байшанда хүдэлдэг байхадань, гахай Фаина хоёрто нүхэр Хомусовай дүтэлхэншье бэрхэтэй байжа болоо гээшэ аабза.

Улан-Удын горгүйсэдкомой хуулиин ульһаар хайраагүй һаа, хүнүүдээр хүреэлэгдэнхэй, хүндэтэй гахай гурбанһаа байха гушан жэлдэ городые бузарлахань гээшэл ха.

А. Кудинова.

дай хүдэлмэриин горьтой дутуунуудые тэмдэглэхэ зуураа, тэдэнэй бүхы ажал-ябуулгые һайжаруулха, профсоюзуудай олон түмэн ажалшадта ажахыгаа хүтэлхэ ба эзэн ёһоор эрхилхэ ленинскэ һургуули, коммунизмын һургуули үнэхөөрөөл болохын тулада ажахын болон культурна байгуулалтада профэмхинүүдэй үүргэ дээшэлүүлхэ шухала гэжэ заагаа һэн.

Гэхэ зуура, профсоюзна эмхинүүд партиин табиһан эдэ эрилтэнүүдые үшөөл дутамагаар дүүргэнэ. Бурят-Монголой профэмхинүүд хүдэлмэриингөө дутуунуудые зайсуулха, республикын үмэнэ табигдажа байһан зорилгонуудые шиидхэлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадаха уялгатай гээшэ.

Социалистическэ мүрысөө эмхидхэлгэ профэмхинүүдэй шухала зорилгонуудай нэгэн болоно. Агууехэ Октябриин социалистическэ революциин 40 жэлэй ойе эрхимээр угтахын түлөө социалистическэ мүрысөөн предприятинуудта, транспорт дээрэ, МТС, совхозуудта үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Энэ гайхамшагта үдэртэ бэлэдхэжэ байхадаа республикын бүхы предприятинуудай коллективүүд социалистическэ уялганuудые абаад, тэдэнээ амжалтатайгаар дүүргэжэ байнхай.

Улан-Удын паровозо-вагонно заводойхид жэлэй түрүүшын хахадай түсэбые 106,2 процент дүүргээ. 8 часай даалгабарие 7 час соо дүүргэдэг болохын түлөө патриотическа хүдэлөөн энэ заводто дэлгэрэнхэй. Шэлэй механизированнэ завод хахад жэлэйнгээ түсэб 104.5 процент дүүргээ. Республикын ой модоной промышленностиин хүдэлмэрилэгшэд уялгануудаа бэелүүлэн, модо бэлэдхэхэ хахад жэлэйнгээ түсэб 104 процент дүүргэжэ, үнгэрэгшэ жэлэй энэ үеынхидэ орходоо 90 мянган кубометр модо орондоо схээр үгөө.

Бусад олохон предприятиинхид уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэжэ байнхай. Мүрысөөнэй үедэ уралан нарижуулгын дурадхалнууд олоор ороно. Хахад жэлэй турша соо республикын 8 томо предприятида 1322 иимэ дурадхал оруулагдажа, тэдэнэй 823 дурадхалынь ажалда хэрэглэгдэхэдэ, 3 миллион 760 мянган түхэриг алмагдаа.

Гэбэшье, социалистическэ мүрысөө профсоюзуудай комитедүүд үшөөл дутамагаар хүтэлбэрилнэ.

Мүрысөө эмхидхэлгэдэ бии байһан эдэ дутуунуудаа профсоюзна эмхинүүд дары зайсуулха зэргэтэй. Үйлэдбэридэ механизаци болон автоматизаци хэрэглэдэг болохо, ажалай нормо зохёолго һайжаруулха, материалаар, техникээр хангаха, үйлэдбэриие түсэблэхэ гэхэ зэргын асуудалнуудые шиидхэлгэдэ профсоюзуудай комитедүүд бүри эдэбхитэйгээр хабаадалсаха уялгатай гээшэ. Промышленностиин, барилгын хэрэг хүтэлбэрилгые шэнэдхэһэн, республика дотор Совнархозой байгуулагдаһан ушар үйлэдбэриие хүтэлбэрилгэдэ профэмхинүүдэй хабаадалсаха арга боломжые нилээд ехээр үргэдхэнэ.

Үйлэдбэриие хүтэлбэрилгэдэ олониитэ ажалшадые үргэнөөр хабаадуулха эрилтэ профсоюзна эмхинүүдэй үмэнэ парти табина. Ажахые хүтэлбэрилгэдэ хүдэлмэришэдые, албахаагшадые хабаадуулха аргануудай нэгэн үйлэдбэриин зүблөөн болоно. Республикын предприятинууд болон эмхи зургаануудта үнгэргэгдэдэг үйлэдбэриин зүблөөнүүд дээрэ хүдэлмэришэд, албахаагшад ажал хүдэлмэреэ һайжаруулха зорилгоор жэл бүхэндэ 30 мянга шахуу дурадхал оруулдаг. Тиимэһээ үйлэдбэриин зүблөөнүүдэй хэды туһатай байбашье һаань, энэ хэрэгтэ профсоюзуудай зарим комитедүүд зохихо анхарал табинагүй. Зэдын комбинадта, Галуута-Нуурай рудоуправленидэ, совхозууд болон МТС-үүдтэ үйлэдбэриин зүблөөнүүд үсөөнөөр үнгэргэгдэнэ. Олохон предприятинуудта үйлэдбэриин зүблөө хэхын орондо ойр зуурын хөөрэлдөөнүүдые хээд хизаарладаг ушар бии.

Коллективнэ договор баталха хэрэгтэ зарим предприятинуудта мүн лэ ёһо тэдыгээр хандана. Иимэ байдалые саашадаа тэсэжэ болохогүй. Коллективнэ договорнуудые дүүргэхын түлөө предприятинуудай, профсоюзуудай комитедүүдэй хүтэлбэрилэгшэдэй харюусалга дээшэлүүлхэ шухала.

Ажалай услови һайжаруулха, усалтагүе зайсуулха талаар хэмжээ абахын тулада тон ехэ мүнгэ зөөри республикын предприятинуудта жэл бүри үгтэдэг. Тиихэдэ профэмхинүүдэй зохихо хиналта хэдэггүй дээрэһээ эдэ мүнгэ зөөри заримдаа хүсэдөөр хэрэглэгдэдэггүй. Ажалай услови һайжаруулха хэрэгтэ жэлэй түрүүшын хахадта һомологдоһон мүнгэ зөөриие «Темлюйцемстрой» трест оройдоол 27 процент, паровозо-вагонно завод—36 процент хэрэглээ.

Ажал тухай гаргагдаһан совет хуулинуудые сахихын хойноһоо хиналта хэхэ уялгаяа профсоюзуудай зарим комитедүүд һулаар дүүргэнэ, эдэ асуудалнуудые шиидхэлгэдэ эрид сэхэ байхын орондо, буулта хэдэг ушар үзэгдэнэ. Тиимэһээ ажал тухай советскэ хуули эбдэдэг баримтанууд предприятинууд болон эмхи зургаануудта үзэгдэдэг байха юм.

Профсоюзна эмхинүүд эдэ хуули эбдэһэн ушарнуудтай эрид шууд тэмсэхэ, ажалшадай аша туһые сахин хамгаалха уялгатай.

Социалистическэ ажахын ехээр хүгжэлгэ ажалшадай материальна ба культурна хэмжээе эрид шууд дээшэлүүлхэ найдамтай үндэһэ һуури бии болгоно. Хүдэлмэришэдэй, албахаагшадай байдал һайжаруулха тухай оролдолго гаргаха гээшэ профсоюзуудай комитедүүдэй түрүүшын ээлжээнэй уялга болоно.

Худалдаа наймаанай, ниитын эдеэ хоолой предприятинуудай хүдэлмэриие хинаха гээшэ профэмхинүүдэй шухала уялга болоно. Мүнөө республика дотор олониитын зүгһөө хиналта хэдэг 500 гаран хүн хүдэлнэ. Тэдэнэй хүдэлмэри магазинуудай, столовонуудай ажалябуулгадахи дутуунуудые зайсуулгада туһална. Гэбэшье, профсоюзуудай зарим комитедүүд хинагшадай мэдээсэлнүүдтэ анхаралаа багаар табина.

Социальна мүнхэлэлгын хэрэгые профсоюзууд һайнаар хүтэлбэрилхэ зэргэтэй. Хүдэлмэришэд албахаагшадай саг зуура ажал хэжэ шадахаяа болиһон ушартань профэмхинүүд социальна мүнхэлэлгын мүнгэнһөө туһаламжа үзүүлдэг, нарайлха ба нарайлһан эхэнэрнүүдэй амаралтада байхада мүнгэ түлэдэг, үхибүүгээ тэжээхэ хэрэгтэнь туһаламжа үзүүлдэг гээшэ. Пионернүүдэй лагерь эмхидхэдэг, санаторинуудта, амаралтын байшангуудта ошохо путевконуудые хубаажа үгэдэг юм. Эдэ бүхыдэ зорюулагдадаг угаа ехэ мүнгэ зөөри хүдэлмэришэд, албахаагшадай салин хүлһэндэ эли бодо нэмэри боложо үгэдэг.

Республикын ой модоной промышленностиин предприятинуудта мүнхэлэлгын зөөриһөө жэл бүри 7 миллион үлүүтэй түхэриг, Галуута-Нуурай рудоуправлениин шахтануудта миллион хахад шахуу түхэриг жэл бүри гаргашалагдана.

Мүнөө жэлдэ республикын профэмхинүүд социальна мүнхэлэлгын зөөреэр түлөөһэгүй, хүнгэлэлтэтэй путевконуудые үгэжэ 7700 гаран ажалшадые санаторинууд болон амаралтын байшангуудта эльгээхэ юм. Хүдэлмэришэд, албахаагшадай 9 мянга гаран үхибүүд зунайнгаа амаралтын үедэ пионернүүдэй профсоюзна лагерьнуудта амаржа байна.

Социальна мүнхэлэлгын хэрэг һайжаруулха зуураа, профэмхинүүд үбшэлхэ, усалтаха ябадал үсөөрүүлхын, эмнэлгын, хүүгэдэй эмхи зургаануудай, санаторинуудай, амаралтын байшангуудай хүдэлмэри һайжаруулхын түлөө сусаршагүйгөөр тэмсэхэ зэргэтэй.

Партиин хүтэлбэреэр профсоюзууд ажалшадай дунда хүмүүжүүлгын, культурно-ниитын ехэхэн хүдэлмэри ябуулдаг гээшэ. Энэ хүдэлмэри ябуулхын тулада профэмхинүүдэй мэдэлдэ культурно-гэгээрэлэй олон эмхи зургаан байдаг. Республикымнай профэмхинүүдэй мэдэлдэ 79 клуб, 90 гаран библиотекэ, 25 киноустановко, 443 улаан булан мүнөө хүдэлжэ байдаг. Гэбэшье, эдэ эмхинүүдэй хүдэлмэридэ дутагдалнууд ушардаг. Хүдэлмэридэхи дутуунуудаа усадхажа, зоной, илангаяа залуушуулай дунда культурно-хүмүүжүүлгын хүдэлмэри бүри һайнаар табиха шухала.

Профсоюзуудай һайн дуранай спортивна бүлгэмүүдэй областной соведүүд, физкультурна коллективүүд бүри һайнаар хүдэлмэрилдэг болохо зэргэтэй.

Эмхидхэлэй-ниитын хүдэлмэри һайжаруулха, бүхы хүдэлмэришэд, албахаагшадые союзай гэшүүндэ абаха, профэмхинүүдтэ журам бэхижүүлхэ гээшэ профсоюзна эмхинүүдэй нилээд шухала зорилго болоно.

ВЦСПС-эй VI пленумэй шиидхэбэриин ёһоор профсоюзууд хүдэлмэреэ шэнэдхэн табиха уялгатай байна. Энэ шиидхэбэриин ёһоор областиин, хизаарай, республикын профэмхинүүд бүхы хүтэлбэриин хэрэгые гол түлэб эрхилдэг болохо, профсоюзуудай соведүүдэй үүргэ дээшэлхэ юм.

Партида харша Маленковой, Кагановичын, Молотовой һаяхан элирүүлэгдэһэн бүлэгые советскэ профсоюзууд шоо шобто харан буруушааһан байна. Партиин генеральна хараа шугамда эсэргүүсэгшэдтэ шанга сохилто үгтөө. Харша бүлэгтэ хабаадагшад хүдэлмэришэн ангиин бата нэгэдэлые, арадай нягта жагсаалые һуларуулха, олониитын эмхинүүдэй, тэрэ тоодо профсоюзуудай партиие, тэрэнэй ленинскэ ЦК-е тойроод нягта жагсаалтай байлгые һуларуулха гэжэ оролдоһон байгаа. Энэнь хэзээшье бүтэхэгүй. Советскэ профсоюзууд Коммунистическэ партиие, тэрэнэй ленинскэ Центральна Комитедые хододоо даган ябадаг байгаа, ябанашье.

Республикын профэмхинүүд партиин хүтэлбэреэр ажаллажа, өөһэдынгөө үмэнэ табигдажа байһан зорилгонуудые лаб дүүргэхэ, ажахые хүтэлбэрилхэ һургуули, эзэн ёһоор ажалаа эрхилхэ һургуули, коммунизмын һургуули байһан үүргэеэ бүри дээшэлүүлхэ байна.

М. ГАСЬКОВ, профсоюзуудай областной соведэй президиумэй гэшүүн.

Москвада, залуушуулай болон студентнэрэй VI фестивальда

Элдэб газетэ, журналнуудай, радиогой болон телевизионно компанинуудай мянга гаран түлөөлэгшэд мүнөө үедэ Москвада ерэнхэй, залуушуулай болон студентнэрэй Бүхэдэлхэйн VI фестиваль тухай мэдээсэлнүүдые дэлхэйн бүмбэрсэгэй бүхы оронуудта эльгээнэ. Августын 2-то тэдэнэй 300 гараниинь Журналистын түбэй байшан соо сугларжа, эб найрамдалай, нэгэдэлэй, хани барисаанай түлөө бүгэдэ арадай тэмсэлдэ журналист яажа хабаадаха ёһотойб гэһэн хөөрэлдөө үнгэргэбэ.

«Комсомольская правда» газетын главна редактор А. Аджубей гэгшэ элидхэл хээ.

Арадуудай хоорондо хани барисаа тогтоохо, дэлхэй дээрэ амгалан тайбан байдал тогтонижуулхын түлөө советскэ залуу журналистнуудай яажа тэмсэжэ байһан тухай элидхэлшэ хөөрэбэ.

Гадаадын хэблэлэй зарим түлөөлэгшэд советскэ хүнүүдые харададаг, социалистическэ лагерь мүртэй ехэ амжалта туйлаагүй гэхэ хэбэртэйгээр номнохоёо һанадаг гэжэ А. Аджубей хэлээд, хэдэн баримтануудые дурдаа.

Индиин журналист Адья Беретр, «Млада фронт» гэжэ Чехословакиин газетын редакциин гэшүүн Я. Шванбер, «Хара Африкын студент» гэжэ һара бүри гарадаг газетын түлөөлэгшэ Дияй Папа, «Эль Чилено» гэжэ Чилиин газетын түлөөлэгшэ Оливарес гэгшэд удаа дараалуулан үгэ хэлэжэ, энэ дэлхэй дээрэ энхэ тайбан байдал тогтоохо хэрэгтэ журналистнуудай ехэ үүргэ дүүргэхэ арга шадалтай байһан тухайнь хэлэһэн байна.

Гэхэтэй хамта Англиин журналист С. Михолас үгэ хэлэхэдээ, гансал гүрэнэй ажал-ябуулагшад эб найрамдал тогтоохын түлөө тэмсэхэ ёһотой, харин энэ хэрэгтэ журналистнууд оройдоо оролсохо ёһогүй гэһэн шэнгеэр хэлэжэ, бүгэдые гайхуулба.

Москва. Залуушуулай болон студентнэрэй Бүхэдэлхэйн VI фестиваль. Франциин металлург Пьер Таке (зүүн гарһаа) Москвагай студент Юрий Савиновтай хөөрэлдэжэ байна.

ТАСС-эй фотохронико.

МОСКВА. Залуушуулай болон студентнэрэй Бүхэдэлхэйн VI фестиваль. Хитадай Арадай Республикын залуушуулай делегаци Нэгэдэхи подшипникова заводто айлшалаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: цех-автомат соо. Продукциин бэлэн боложо, гарахыень айлшад адаглан харана. ТАСС-эй фотохронико.

Элдэб оронуудай залуу журналистнуудай уулзалга августын 3-да үргэлжэлүүлэгдээ.

***

Дэлхэйн табан түбиин хэдэн зуун залуу таряашад августын 2-ой үдэр хүдөө ажахын Бүхэсоюзна выставкын уужам һаруул конференц-зал соо сугларба. Яажа ажалладаг, ажаһуудаг тухайгаа, ямар түсэбтэй, һанал эрмэлзэлгэтэй байһан тухайгаа бэе бэедээ хөөрэжэ үгэхын тулада тэдэнэр эндэ суглараа.

Италиин батрагуудай федерациин генеральна секретарь Лючино Романьоли, мүн Алтайн хизаарай залуушуулай түлөөлэгшэ Валентин Карбышев гэгшэд түрүүлэгшээр һууба.

Англиин хүдөө ажахын хүдэлмэришэн Дуглас Босфильд богонихон үгэ хэлэнэ.

— Англиин хүдөө ажахы улам ехээр онһожоруулагдажа байна. Тиимэһээнь улам олон хүдэлмэришэд үлүү гаража, ажалгүй болоно. Хүдөө нютагта гэр байдал, машина, унаа, культурын эмхи зургаанууд ехэ хомор,— гэжэ тэрэ хэлэнэ.

Италиин хүдөө ажахын хүдэлмэришэдэй түлөөлэгшэ Менторе Люккарини, Москва шадарай, Хорошевскэ МТС-эй агроном Алексей Дерябин, Германска Демократическа Республикын МТС-үүдэй нэгэнэйнь бригадир Руди Драйссе, Чехословакиин гүрэнэй ажахын агроном Иосиф Репка гэгшэд үгэ хэлээ. Бидэнэр һураха, мэргэжэлээ дээшэлүүлхэ ехэ арга боломжотойбди, хүдөө ажахын һургуулинуудта һурадаг хүбүүд, басагад стипенди абадаг, байра байдал, эдеэ хоол, хубсаһа хунар һайнтай ажаһуудаг гэжэ СССР-эй, ГДР-эй, Чехословакиин хүдөө ажахын залуушуул хөөрэбэ.

Тэрэшэлэн «Хани барисаан» совхозой комбайнер, хитад басаган, Ажалай Герой Лю Ин, Албаниин хүдөө ажахын залуушуулай түлөөлэгшэ Акиф Добула болон бусад үгэ хэлээ.

***

Москвагай театрнуудта, концертнэ залнуудта, парк болон талмайнуудта дэлхэйн элдэб оронуудай хатар танца, дуу хүгжэм таһалгаряагүйгөөр гүйсэдхэгдэнэ. Фестивалиин эхилһээр нэгэ недели болохонь.

Албаниин Арадай Республикын залуушуул Вахтанговай нэрэмжэтэ театрын байшан соо концерт табяа. Тирана городой баледэй театрын дуушад болон артистнууд, Албаниин филармониин хатаршад, «Пэшкови» гэжэ нютагай бүлэг залуушуул, Москвада дээдэ һургуули дүүргэһэн студентнүүдэй хоор эндэ наада харуулһан байна.

Мүн Болгариин залуушуулай түлөөлэгшэд ехэ театрын филиалай сценэ дээрэ энэ үдэр наада харуулаа. Уласхоорондын конкурснуудай лауреадууд Катя Попова, Любомир Бодуров, Тодор Костов гэгшэдые харагшад үни удаан альга ташалгаар угтажа, харуулһан наадыень ехээр һайшаагаа.

К. Станиславскиин болон В. Немирович-Данченкын нэрэмжэтэ театр соо Италиин делегациинхид концерт харуулжа, тэндэнь хүн зон олоор сугларба. Мэргэжэлтэй актернууд бэшэ, харин юрын залуу таряашад, хүдэлмэришэд, студентнүүд наада харуулһан байна.

Ниислэл хотымнай томо томо концертнэ залнууд соо уранһайханай конкурснууд боложо байна. Фестивалиин лауреат болохын түлөө 2 мянга гаран залуу оюун бэлигтэн мүрысэнэ.

***

Уласхоорондын нүхэдэй ёһоной спортивна нааданууд улам эршэтэй болон, мүнөө үргэлжэлжэ байна. Августын 3-да эхэнэрнүүд баскетболоор мүрысэжэ, илагшые тодорхойлхо мүрысөөндэ СССР-эй, КНР-эй, Болгариин, ГДР-эй, Чехословакиин болон КНДР-эй спортсменкэнүүд хабаадаха эрхэтэй болобо. Энэ эрхэ олохын түлөө болоһон үсэд шанга тулалдаанда гансал Советскэ Союз Чехословаки хоёрой баскетболистканууд хэндэшье шүүгдээгүй.

«Энергия» обществын спортивна зал соо стол дээрэ наадагдадаг теннисээр мүрысөөн болобо. Энэ мүрысөөндэ айхабтар олон хүн хабаадана. Венгриин спортсменүүд энэ мүрысөөндэ эрхим һайнаар наадажа, түрүү һуури эзэлхээр болонхой.

Москвагай университедэй спортивна байшан соо болоһон мүрысөөндэ советскэ спортсмен Абашидзе классическа барилдаагаар Румыниин барилдааша Поповичые илажа, нааданuудай чемпионой алтан медальда хүртэбэ.

Хүнгэн атлетикын табан янзаар болоһон мүрысөөндэ Советскэ спортсменкэ Быстрова илажа, нааданuудай чемпион болоо.

Һур харбалгаар эрэшүүлэй дундаһаа Чехословакиин спортсмен Вокурка гэгшэ нэгэдэхи һуури эзэлээ. Эхэнэрнүүдэй дундаһаа мүн лэ Чехословакиин спортсменкэ Женкова гэгшэ нэгэдэхи һуури эзэлбэ.

Баскетболоор эрэшүүлэй дунда мүрысөөн үнгэргэгдэжэ, илагшадые эсэслэн тодорхойлхо мүрысөөндэ хабаадаха эрхэ СССР-эй, Венгриин, Чехословакиин, Румыниин, Болгариин болон бусад гүрэнүүдэй баскетболистнуудта олгогдоод байна.

Хүнгэн атлетикын 10 янзаар августын 3-да мүрысөөн дүүрэжэ, түрүүшын һуури Кутенко (СССР), 2-дохи һуури Мейер (ГДР), Хенгст (ГДР) гурбадахи һуури эзэлбэ.

20 километрын спортивна ябалгаар мүрысөөн дүүрэжэ, Микенас (СССР) нэгэдэхи һуури эзэлээ.

Боксоор мүрысөөн дүүрээ. Добреску (Румыни), Спинетти (Итали), Розперски (Польша), Туминьш (СССР), Тамулис (СССР), Линка (Румыни), Коромыслов (СССР), Феофанов (СССР), Станков (Болгари) болон Абрамов (СССР) гэгшэд нааданай чемпионууд болоо.

Классическа барилдаагаар мүрысөөн мүн лэ дүүрэжэ, Гараев (СССР), Караваев (СССР), Желыгин (СССР), Коридзе (СССР), Сафин (СССР), Добрев (Болгари), Абашидзе (СССР), Богдан (СССР) гэгшэд уласхоорондын нүхэдэй ёһоной спортивна гурбадахи нааданuудай чемпионууд болобо.

(ТАСС).

Москва. Залуушуулай болон студентнэрэй Бүхэдэлхэйн VI фестиваль. Манежнэ талмай дээрэ улад зон Уласхоорондын концерт хаража байна. ТАСС-эй фотохронико.

Афганистанай король Мухаммед Захир шах Кабул бусажа ерээ

КАБУЛ, августын 4. (ТАСС). Афганистанай король Мухаммед Захир шах, мүн тэрээнтэй суг ябалсаһан хүнүүд СССР-тэ айлшаар һанайнгаа һүүлээр августын 4-эй үглөөгүүр нютагаа бусажа ерэбэ.

Афганистанда байдаг СССР-эй элшэн сайд М. В. Дегтярь королтой хамта Афганистан бусаа.

Королиин гэр бүлын хүнүүд, арадай соведэй болон сенадай депутадууд, премьер-министр Мухаммед Дауд түрүүтэй правительствын гэшүүд болон тусхай тушаалтай сад хүнүүд, тэрэшэлэн хэблэлэй түлөөлэгшэд Афган гүрэнэй толгойлогшые Кабулай аэродром дээрэ угтаба.

Король Мухаммед Захир шах аэродром дээрэ үгэ хэлээ.

Ядерна буу зэбсэгэй туршалгые хорихо

НЬЮ-ЙОРК, августын 2. (ТАСС). «Дейли Уоркер» газетын мэдээсэһэнэй ёһоор, США-гэй компартиин национальна комитедэй ээлжээтэ пленум июлиин 27, 28-най үдэр болоо. Пленум эмхидхэлэй хэдэн асуудалнуудые хараһанайнгаа һүүлээр ядерна буу зэбсэгэй туршалгые хорюулхын түлөө бүхы дэлхэй дээрэ дэлгэрһэн хүдэлөөе дэмжэхэ тухай элидхэл нэгэн дуугаар һайшааба. Национальна хэрэгүүдые эрхилэгшэ секретарь Юджин Деннис энэ элидхэл хэһэн байна.

Ядерна буу зэбсэгэй туршалгые болюулжа хорюулхын түлөө үргэн ехэ тэмсэл США-гэй хэдэн нютагуудта дэлгэрбэ гэжэ Деннисэй хэһэн элидхэл, мүн элидхэл тушаа хэлэгдэһэн үгэнүүд сооһоо харагдана.

Тунисай республикые Марокко мэдэрээ

ПАРИЖ, августын 3. (ТАСС). Тунисай республикые мэдэрһэн тухайгаа хуулиин газарһаа тусхай мэдүүлгэ Мароккын правительство хэбэ гэжэ Франциин газетэнүүд мэдээсэнэ.

Суэцкэ каналаар улам олон суднанууд гарана

КАИР, августын 3. (ТАСС). Июль һарада дэлхэйн олон оронуудай 1425 судна Суэцкэ каналаар гараа гэжэ «Аль-Ахрам» газетэ мэдээсэбэ. Энэнь урда һаранууда орхидоо 150 суднаар олон.

Судан „Эйзенхауэрэй түсэбые" абахаһаа арсаа

КАИР, августын 3. (ТАСС). МЕН агентствын корреспондентын Афинаһаа мэдээсэһэнэй ёһоор, Суданай гадаадын хэрэгүүдэй министр Мухаммед Ахмед Махгуб гэгшэ мүнөө Афинада ерээд байна. Бэеэ даагаһай гадаадын политика ябуулхые мүн дэлхэйн бүхы оронуудтай хани барисаатай байхые хүсэдэг дээрэһээ Судан «Эйзенхауэрэй түсэбые» абахаһаа арсана гэжэ энэ министр мэдүүлээ.

Англиин агаарай сэрэгэй булимтарагшад Оманда добтолһоор

БЕЙРУТ, августын 3. (ТАСС). Англиин агаарай сэрэгэй хүсэнүүд Оманда буһалгаа хэһэн яһанай хүнүүдэй ажаһуудаг нютагуудые гал зуу шэрүүнээр августын 2-то бомбодобо гэжэ хэблэл мэдээсэнэ. «Неном» болон «Метеор» гэжэ реактивна истребительнүүд, тэрэшэлэн «Шеклтон» гэжэ дүрбэн мотортой бомбардировщигууд эндэ бомбо хаяһан байна.

Фирк гэжэ фортдо, мүнНаз... гэжэ хэрэмдэ олон бомбонууд хаядаа.

Урда-Африкын Союзай засагаархи үндэһэ яһанай илгаа гаргана

ЛОНДОН, августын 3. (ТАСС). Рейтер агенствын мэдээсэһэнэй ёһоор, Урда-Африкын Союзай Иоганнесбургын засагаархид 24... хатад, индиец, мүн холимог хүнүүдые тэ гэрнүүдһээ гаража тонилогты, таанадай байһан газарта хүн һуухаа хаяа болихонь гэһэн захиралта гаргаа.

Европеец бэшэ хүнүүдые амяарынь байлгаха гэһэн үндэһэ яһанай илгаа гаргаһан хуулиин үндэһөөр иимэ захиралта үгтэһэн байна.

Ниитын олон организацинуудые шажан мүргэлэй түлөөлэгшэд правительствын энэ политикада эсэргүүсэн тэмсэнэ гэжэ агентствын мэдээсэлһээ харагдана.

Бурят-Монгол литературын ба искусствын декадада бэлэдхэл

КОМПОЗИТОРНУУДАЙ НЭРЭ ХҮНДЫН ХЭРЭГ

Мүнөө үедэ Бурят-Монголой композиторнууд арад зонойнгоо ажабайдал харуулһан хүгжэмтэ зохёолнуудые олоор бэшэхын түлөө оролдожо байна. Манай композиторнууд Октябриин Агууехэ революциин болоһонһоо хойшо 40 жэлэй алдарта ойдо зорюулагдаһан гоё һайхан хүгжэм бэшэхэһээ гадна, 1959 ондо Москвада үнгэргэгдэхэ бурят-монгол искусствын болон литературын хоёрдохи декадада шэнэ шэнэ зохёолые бэшэхэ гэһэн зорилготой.

Октябриин революциин урда тээ бурят зоной дунда хүгжэм зохёодог хүнүүдэй үгы байбашье һаань, арад зон өөрынгөө зохёоһон дуунуудые дуратайгаар дууладаг һэн. Мүн үльгэр, онтохон, оньһон үгэ, таабари гэхэ мэтэ арадай аман зохёол улад зоной дунда үргэнөөр хэлсэгдэдэг байгаа.

Октябриин социалистическэ революциин аша туһаар арад зоноймнай дундаһаа ажалша интеллигенци ургажа гараһаниинь элитэ. Тэрэнэй дунда композиторнуудшье бии боложо, гоё һайхан хүгжэм зохёохо мэргэжэлые шудалһан байна. Мүнөө манай композиторнуудай бэшэһэн хэдэ хэдэн хүгжэм бии болонхой. Иигээд Октябриин революциин 40 жэлэй ойдо зорюулжа, бурят-монгол искусствын декадада бэлэдхэл болгожо хүгжэмэй олон зохёолнуудые бэшэхэ уялгатайбди.

Мүнөө үедэ манай композиторнууд ямар зохёолнуудые бэшэжэ байгааб гэбэл, иимэ:

Композитор Жигжит Батуев, композитор Майзельтай хамтаржа, «Инаг дуранай түлөө» гэһэн М. Заславкий Л. Линховоин хоёрой либреттээр балет бэшэжэ һаяхан дүүргэбэ. Энэ балет БМАССР-эй культурын министерствын уранһайханай совет дээрэ зүбшэгдэжэ, һайн сэгнэлтэ абаба. Манай оперно театр энэ баледые бэлдэжэ, һаяар табихань. Мүн композитор Ж. Батуев гүрэнэй филармониин ансамбльда зорюулжа, «Һур харбаан» гэжэ дуунай болон хатарай сюитэ бэшэжэ захалаа, тэрэшэлэн шэнэ дуунуудые бэшэхэ түсэбтэй.

Композитор Г. Дадуев скрипкэ дээрэ наадаха сюитэ бэшэжэ һаяхан дүүргэбэ, тиигээд мүнөө үедэ шэнэ дуунуудые бэшэжэ байна, энэ дуунуудынь гүрэнэй филармониин ансамблиин программада оролсохоор хараалагдана. Композитор Б. Ямпилов «Моргоон абгын ааша» гэдэг хүгжэмтэ комеди бэшээ. Энэ комедиие оперно театр табиһан байна. Композитор һаядаа «Жабхаланта увертюра» гэжэ зохёол бэшэхээр харааланхай, мүн ондоошье дуунуудые бэшэхэ зорилготой.

Би «Бурят-Монгол» гэжэ нэрэтэй Ц. Дамдинжаповай шүлэгэй үндэһөөр гурбан таһагтай кантата бэшэжэ дүүргээб. Мүнөө үедэ «Партидамнай алдар соло» гэһэн дуу, олон зоной хоорто дуулаха дуу бэшэхэһээ гадна, М. Арсеньевэй сюжедээр «Байгалай эрьедэ» гэжэ хатарай сюитэ бэшэжэ захалааб.

Манай республикада ажаллахаяа хүгжэмые шэнжэлэгшэ залуу композитор Б. Угрюмов һаяхан ерэнхэй. Бурят композиторнуудта туһаламжа үзүүлхэ зорилгоор энэ нүхэр һаяар бурят-монгол хүгжэм тухай хэдэн статьянуудые бэшэхэнь.

1959 ондо Москвада болохо бурят-монгол искусствын болон литературын хоёрдохи декадада харуулхаяа оперо болон баледүүдые, симфоническа, камерна зохёолнуудые олоор бэшэхын түлөө мүнөө үедэ манай композиторнуудай ехэхэн ажал хэжэ байһан үень болоно. Агуухэ столицынгаа ажалшадта түрэл искусство болон литературынгаа амжалта харуулха гээшэ тон харюусалгатайшье, хүндэтэйшье хэрэг мүн.

Композитор Б. Ямпилов Н. Балданогой либреттээр «Арюун һайхан Ангар дүүхэй» гэжэ шэнэ балет бэшэжэ захаланхай. Композиторнууд Ж. Батуев Б. Майзель хоёр һаяар үшөө нэгэ шэнэ балет бэшэхэ зорилготой.

Бурят ороной ород гүрэнтэй һайн дураараа хамтарһанһаань хойшо 300 жэлэй ойдо зорюулжа, тусхай оперо зохёохын тулада Н. Балдано либреттэ бэшэжэ байна. Энэ оперын хүгжэмыень бэшэхэ гэжэ намда даалгагданхай.

Манай композиторнууд хамтынгаа хүсөөр филармониин ансамбльда хоёр ехэ программа бэлдэхэ гэжэ түсэб табинхай. Бурят-Монголой композиторнуудай союз декадын үе соогуур Улан-Удэдэ, мүн Москвада симфоническа хоёр, камерна нэгэ концерт табиха һанаатай. Энэ концертдэмнай манай республикын болон Москвагай хүгжэмшэд, дуушад хабаадалсаха болоно.

Иимэ ехэ зорилго манай композиторнуудай урда табигданхай. Энээнээ һайнаар дүүргэхын тулада ехэхэн оролдолго гаргагдажа байна. Декадада эрхимээр бэлэдхэхын түлөө композиторнуудта ехэхэн туһаламжа хэрэгтэй болоно. Юуб гэхэдэ, манай артистнар, дуушад бэшэһэн шэнэ дуунуудыемнай, романснуудыемнай һайнаар дуулаха ёһотой, һайнаар дуулаха гэжэ оролдодогшье байна. Тэдэнэр дуунуудаймнай доторхи уран нугалбари найруулгыень һайнаар гарган харуулха ёһотой, тиихэдэл дуун гээшэмнай арад зоной дунда ойлгосотой боложо, дэлгэрхэ ушартай гэжэ һанагдана. Юрэнхыдөө аянгыень лэ сээжэлдээд, үгыень дутуу ядуугаар хэлэжэ байгаад дуулажархихадань, хэншье ойлгоногүй. Тиимэһээ манай дуушад бэшэгдэһэн шэнэ дуунуудыемнай һайнаар дуулажа, хүгжэм шагнагшадта хүргэжэ үгэхэ ёһотой гэжэ найдагдана.

Тэрэшэлэн композиторнууд дуу бэшэхэдээ анха түрүүндэ дуунайнгаа үгэ бэдэрдэг гээшэ. Харин дуунаймнай үгэнүүд юрэнхы шүлэгүүдһээ тон ондоо, илангаяа тодо хурса хэлэтэй, өөрынгөө онсо түхэл маягтай байдаг гэжэ манай поэдүүд мэдэдэг лэ юумэ аабза. Теэд, уран найруулгынгаа, сохилтынгоо талаар ёһотой дуун болохоор шүлэгүүд ехэл хомор байдаг. Зарим поэдүүд түүхэйшэг, хүсэд эдеэн болоогүй шүлэгүүдтээ хүгжэм бэшүүлхые оролдодог заншалтай. Гэхэ зуура, шүлэгүүд газаа талаһаа һайн маяг түхэлтэй, тодо хурса хэлэтэй байбашье һаа, заримдаа ямаршье удхагүй байдаг ушар баһал үзэгдэдэг. Тиимэ ушарһаа манай поэдүүд, шүлэг бэшэгшэд бүри һайнаар оролдожо, хододоо композиторнуудтай зүбшэжэ, дуунай үгэнүүдые бэшэхэ ёһотой гэжэ һанагдана.

Оперо болон балет зохёохын тулада һайн либреттэ бэшэхэ шухала. Юуб гэхэдэ, тэдэнэй шанарынь либреттэһээл гол түлэб дулдыдана ха юм. Үнэхөөрөө һайн либреттэ гээшэмнай оперно, балетнэ хүгжэмдэ дали оргуулха ёһотой бшуу. Гэхэ зуура, либреттэ зохёолго хүндэшэг ажал гэжэ мэдэнэбди.

Мүнөө бурят-монгол искусствын хоёрдохи декадын эхилхэ болзор гиимэшье холо бэшэ болоод байна. Теэд элитэ бэлэн болошоһон, һайн оперно либреттэ үшөөл үгы байһаар. Либреттэ бэшэжэ байһан хүнүүд юу бодожо һууна гээшэб?

Д. Аюшеев, Бурят-Монголой композиторнуудай союзай правлениин түрүүлэгшэ.

Редакторай орлогшо О. ГОМБОЕВА.

Адрес редакции: г. Улан-Удэ ул. Ленина. 26. Телефоны редакции: редактора 46-32. зам. редактора—32-74. отв. секретаря — 27-37, отделов: партийной жизни, сельского хозяйства — 47-59, пропаганды и переводов — 35-14. культуры и быта, промышленности — 34-05, местной информации и писем —24-74 корректорская — 32-67 бухгалтерия 37-32. Для международных переговоров — 16.

Н 00490 Типография Министерства культуры Бурят-Монгольской АССР Зак. № 4422.